חסידות · ספרי חסידות נוספים

עירין קדישין תניינא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עירין קדישין תניינא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עירין-קדישין-תניינא/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 5
בראשית 5
לך לך 6
וירא 6
חיי שרה 7
תולדות 8
ויצא 8
וישב 9
מקץ 10
ויגש 10
שמות 11
וארא 12
בשלח 13
יתרו 13
תרומה 13
ויקרא 14
צו 15
במדבר 15
נשא 17
מסעי 20
ואתחנן 20
עקב 21
כי תצא 22
כי תבוא 23
ראש השנה 25
חנוכה 25
ט"ו בשבט 25
פורים 26
פסח 26
שבועות 27
קינות 28

ליקוטי נ"ך 28
ליקוטי ש"ס 31
ליקוטים 35
מכתבי קודש 47

הקדמה

אמר המעתיק והמסדר והמביא לבהד"פ
עתה אתם ברוכי ד' אליכם אישים אקרא הנה אני נותן לפניכם היום ברכה גושו חישו להביא ברכה אל תוך בתיכם משכו וקחו לכם את הספר "עירין קדישין" תניינא הלז והתענגו בדשן נפשיכם אשר יגעתי ומצאתי וסדרתי והעתקתי מכתבי קודש אשר יש תחת ידי ממקום קדוש יהלכון מבאר מים חיים דברים יקרים המשמחים את הלב השומעים הנאמרים בקדושה ובטהרה אשר יצאו מפום ממלל רברבין האי תנא אלקי קודש הקדשים מרנא ורבנא נר **ישראל** מרוזין נ"ע אשר שמו הטוב הולך מסוף עולם עד סופו והנה לקבל הסכמות על ספר זה כחוק הניתן לספרים חדשים לא הרהבתי עוז בנפשי כי אמרתי פן אהי' חלילה כפוגם בכבוד רבינו זי"ע כי מי חרש אשר לא שמע מפרשת גדולת האי אולנא רברבא ותקיפא דרישא מטא עד צית שמיא כמובא "בעירין קדישין" קמא והמחבר הקדוש האלה ימליץ טוב בעדינו וזכותו הטוב יעמוד לנו ולזרענו עד בא גואל צדקנו לעיר קדשנו אכי"ר
כ"ד עבד לעבדי ד'.

בראשית

פתח הרב הקדוש זללה"ה, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ הקב"ה הוא נשמה של העולמות והתירה היא הרוח של העולמות וישראל הוא נפש של העולמות ועל ידי הממוצע שהיא התורה הקדושה שהיא בחינות רוח נעשה התחברות והתקשרות בין ישראל לאביהם שבשמים וזהו אורייתא וקב"ה וישראל חד אינון ומחמת זה קודם בריאת האדם לא הי' מי לקבל עליו עול מלכות שמים כדכתיב ואדם אין לעבוד את האדמה ונאמר ורוח אלקים מרחפת על פני המים כי לא הי' לה על מי להיות ממוצע וסירסור:
בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ קודם בריאת העולם לא הי' שום כינוי וצמצום רק הי' להם חיות פנימיות אין סוף רק אחר שבאו לידי בריאה הוצרך לבוא לידי צמצום וכינוי וזה פירש הפסוק בראשית ברא אלקים אימת בא לידי צמצום הנקרא אלקים את השמים ואת הארץ כשבאו לידי בריאה שהיא השמים והארץ וכל אשר בהם רק צדיק בן צדיק שמטהר ומקדש חומרו וגופו למשוך לו חיות פנימות אין סוף ב"ה צדיק כזה יכול להעלות נשמות ישראל למקור שורשם וזהו פי' הפסוק אדם כי יקריב מכם קרבן לד' אדם גימט' מ"ה שזהוא פנימיות אין סוף ב"ה אם ממשיך חיות ופנימיות אין סוף ב"ה שנקרא מ"ה אזי יכול לקרב נשמות ישראל למקור שורשם לד' וזהו פירוש

הפסוק בהעלותך את הנרות נר ד' נשמת אדם אימת יכול להעלות נר ד' אל מול פני המנורה אם יש חיות מפני המנורה אותיות נ"ר מ"ה ולכן הצדיקים הקדמונים לא הי' להם שום התנועות בשעת התפילה ולא הי' מניחים ספרים כי הי' ממשיכין חיות מפנימיות אין סוף ב"ה והי' ביטל החיות שלהם אך פליאה האיך הי' עושין מצות בגשמיות והתירץ כי הי' מאמינים כי זה העשיות המצוה הוא כח הבורא ב"ה וע"כ הי' יכולים לעשות המצוה וד"ל:

לך לך

עתה ידעתי כי אשה יפת מראה את וכו' ודייק תיבת עתה ותיבת את ואמר הוא ז"ל כי יש שני מיני יופי בעולם האחד שהיא בעצמה יפ"ת מצד איברי' הנאים והיפים וה"ב שהוא בעצמה אינה יפ"ת רק שחוט של חסד משוך עלי' וכמו שאמרו חז"ל אסתר יקרקת היתה אלא שחוט של חסד משוך עלי' ונראה החילוק בין שני מיני היופי האלה שזו שהיא בעצמה יפה מצד איברי' הנאים כנ"ל היא תמיד ביפי' ואפי' באותו זמן שיש סכנה ביפיה. וזו שמצד עצמה אינה יפה אלא שחוט של חסד משוך עלי' א"כ במקום שיש סכנה כשהיא ביפיה הקב"ה מסלק החוט של חסד ממנה בכדי שלא תהי' בסכנה וזה פי' הפסוק עתה ידעתי פי' כשאתה בסכנה ידעתי כי יפת מראה את בעצמך מצד איברים הנאים מחמת שלא נשתנה בשעת הסכנה ולא מצד שחוט של חסד משוך עליך וד"ל:

והאמין בד' ויחשבה לו צדקה ואמר היא זללה"ה כי בכל המצות שאדם עושה הקדים לו השי"ת כמו שכתוב מי יקדמינו ואשלם מי עשה ציצית עד שלא נתתי לו טלית וכו' רק איזה מצוה יוכל להיות בלי אקדימיו מד' היא מצות אמונה בד' כמו צדקה אשר עשיר נותן לעני בלי שום דבר וטעם רק בחנם על זה אמר הכתוב והאמין בד' ויחשבה לו האמונה שלו לצדקה כמו שעשיר נותן לעני בלי שום דבר רק בעצמו בלי שום אקדימיו כך האמונה שלו היתה בלי שום אקדימיו:

וירא

וה' פקד את שרה כאשר אמר במדרש כמה עקרות נפקדו בו ביום ושמחה גדולה היתה בעולם והקשה הוא ז"ל מה שמחה היתה ביום זה שהרבה עקרות נפקדו בו ביום עם שרה הלא בעת ההוא לא הי' עוד יהודים בעולם אלא אברהם ושאר העולם הי' כולם נכרים ולא הי' צריך להיות כל כך שמחה בעולם כי נולדו עוד גוים רבים בעולם ואמר הוא זללה"ה כי הקב"ה רצה שיהי' הבחירה אז ביד האדם לבחור לו אלקי אשר יוטב בעיניו

כאשר הי' באברהם אע"ה שבחר לו ד' לאלקים אם כן כשתפקוד שרה בעצמה הלא אז כולם ידעו שאלוקי אברהם אמת והוא אחד ושמו אחד והוא מנהיג ובורא העולם ולא יהי' מצד הבחירה בידם רק מחמת מופת מה עשה הקב"ה הפקיד בו ביום עוד לעקרות אחרות ג"כ כדי שיהי' להם אלקית הרבה כדי שלא ידעו מי הוא אלקים אמת מצד ראי' ומופת רק שיהי' הבחירה בידם לבקש לו אלקי לאשר יחפוץ ויוטב בעיניו מצד הבחירה שלו ואמר זה על הצדיקים שבזמנינו הצדיק הקטן יוכל ג"כ לעשות מופת כמו הצדיק הגדול האמיתי והוא כדי שלא ידעו מי הוא הצדיק האמיתי אך בדעתך תבקש לך צדיק האמיתי ע"י הבחירה שלך וד"ל:

אמרו חז"ל על פסוק ואברהם הי' יהי' לגוי גדול מכאן זכר צדיק לברכה ולהיפך על רשעים שם רשעים ירקב דקדק הרב ז"ל למה אצל ברכות צדיק אמרו זכר ואצל רשעים אמרו שם ואמר הוא ז"ל כי הענין הוא מבואר ע"י מאמר בהקדמת הזוה"ק דרגא חמשאה זכרו עם וה' רמ"ח עשה. שמי עם י"ה שס"ה ל"ת וביאור הדברים תואר צדיק לא נאמר על מי ששומר את עצמו מלעבור על מצות ל"ת בלבד רק כ"א על מי שמהדר לקיים הרמ"ח מצות עשה ג"כ כתיקונו וכן תואר רשע מכנין על מי שעובר על ל"ת ח"ו ועל זה אמר זכר לצדיקים שמקיימין גם העשין הרומזים בזכר ושם רשעים שאינם זהירים בל"ת הרמזים בשמי וד"ל:

חיי שרה

מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו ויאמר העבד הוא אדוני והקשה הוא ז"ל אחד וכי דרכה של רבקה לשאול על כל מי שתפגע והב' מה זה שהשיב לה העבד הוא אדוני וכי יצחק אדונו הי' הלא אברהם הי' אדונו אבל ידוע כי יצחק הי' מדת גבורה וכאשר ראתה הצדקת המדת גבורה של יצחק נבהלה מאוד אבל זאת ידעה כי מסתמא יש איש גדול מאוד ממדת החסד שימתיק מדת הגבורה ולולא זאת אין העולם מתקיים לזאת שאלה מי האיש הלזה היינו שמדתו של חסד להמתיק מדת ההולך לקראתינו שהוא יצחק מדת הגבורה והשיב העבד היא אדוני פי' אברהם שהוא מדת החסד וד"ל:

וד' בירך את אברהם בכל בגמרא יש פלוגתא חד אמר בת הי' לו לאברהם אבינו ובכל שמה וחד אמר בן הי' לו לאברהם אבינו ובכל בגימט' בן והקשה הוא ז"ל איך יוכל להיות שני הפכים בנושא אחד אם בן אינו בת ואם בת אינו בן ותירץ היא ז"ל שאלו ואלו דברי אלקים חיים כי ידוע וכן הוא האמת כי בחינת דכר הוא בחינת משפיע ובחינת נוקבא היא בחי' מקבל ואיתא בזוה"ק כי יש צדיק עליון והוא בחי' דכר בחי' משפיע

ויש צדיק התחתון בחינת נוקבא בחי' מקבל והצדיק העליון משפיע להצדיק התחתון ובדורו של אברהם אבינו ע"ה לא הי' שום צדיק לקבל השפעתו [כי הי' צדיק עליון] והי' בהכרח א"א להיות בחינת משפיע וגם בחינת מקבל הכל נעשה על ידו ולא פליגי כי הי' בחינת בן ובחינת בת וד"ל:

תולדות

איתא בזוה"ק משה שקול כנגד האבות כי כתיב אצל האבות שקדשו כל הרמ"ח אברים כיצד אצל אברהם אחר שניתוסף לו ה' אברהם בגימ' רמ"ח יצחק בגימ' ר"ח חסר מ' אבל לאחר שכתוב ויהי' יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה ר"ח וארבעים היא רמ"ח יעקב בגימ' קפ"ב וחסר ס"ו ואחר שכתוב ויהי' כל יוצאי ירך יעקב ששים ושש ס"ו וקפ"ב עולה רמ"ח אבל אצל משה רבינו ע"ה כתוב ויתן על פניו מסו"ה מ' של יצחק ס"ו של יעקב ה' של אברהם והבן:

ואלה תולדות יצחק בן אברהם כתיב המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו המשל נקרא חסד ופחד נקרא גבורה ועי"ז עושה שלום במרומיו היינו ההולדה שמשניהם רחמים בזה העולם וכן כל תולדה הוא מאש ומים כשאין גשם אין יכול לגדל וכשאין שמש ג"כ אין יכול לגדל וזה ואלה תולדות. יצחק האיך יכול להוליד. בן אברהם לפי שנכלל במדת אברהם. בחי' חסד והי' דכר ונוקבא חסד וגבורה אברהם הוליד האיך הוליד את יצחק לפי שנכלל במדת יצחק. במדת הגבורה והי' בו ג"כ ב' בחי' הנ"ל ע"ש כשיש לאדם אהבה צריך שיהי' לו יראה וכשיש לו יראה צריך שיהי' לו אהבה ונעשה מזה הולדה כשאברהם נתבשר בבשורת יצחק ידע שא"א להיות זה רק שיתכלל בגבורה לכן כתוב ויפול אברהם על פניו, ויצחק נתכלל בבחינת יצחק אבל על שרה הקפיד השי"ת ואמר למה זה צחקה שרה דהוא עצמה בחינת נוקבא ולמה לה עוד בחינה זו. והתנהגות העולם היא ג"כ כך כשמתנהג העולם בחסד כתיב אשרי אדם מפחד תמיד וכשמתנהג בדין צריכין להאמין שיהי' טוב שכך היא המדה הגבורות מחסדים והחסדים מגבורות וכעת בודאי הקב"ה מנהיג העולם בדינים וצריכין להאמין שבודאי יהי' טוב ויהי' ההולדה רחמים אמן כן י"ר:

ויצא

הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אלי' וכתב רשי' ז"ל וז"ל והלא קל שבקלים אינו אומר כן אלא כדי להעמיד תולדות אמר כן והקשה וכי להוליד תולדות מותר לדבר

דברים כאלו ותירץ כי ידוע דברית המעור מכוון נגד ברית הלשון ויעקב אע"ה הי' מקושר כל כך למעלה עד שלא הי' באפשרות להוליד בנים והוצרך לפגום לשונו כדי להתרחק מעט משורשו בכדי להעמיד תולדות וזה שכתב רש"י במתק לשונו כדי להעמיד תולדות וכו' וד"ל:

[השמטה: **ויצא** יעקב מבאר שבע וילך חרנה כשנשמת הצדיק יורד מן העולם העליון עולם החיבור עולם היחוד לעולם הזה עולם הפירוד בחינות חרון אף ויפגע במקום בכל מקום פוגע בהשי"ת על ידי שמשגיח בכל דבר על ניצוץ הקודש שמחי' אותו כי לולא זה החיות הי' כלא הי' ע"י זה פוגע בהשי"ת בכל דבר וכתיב השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם. השמים שמים לד' היינו עולם היחוד והארץ היא עולם הפירוד נתן לבני אדם לחברם וזהו כל פעל ד' למענהו למען ח"ו ויחלום סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שמקיימין הארציות ומשגיחין רק על הרחניות והפנימיות מכל דבר ועמך כולם צדיקין לעולם ירשו ארץ וכתיב בזוהר הקדוש דהא עלמא בין תרי צדיקים יתבה יש צדיק עליון בחינת מ"ד ויש צדיק תחתון המעלה התעוררות דלתתא בחינות מי נוקבין וכשמשגיחין בעולם הזה רק על פנימיות נעשה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ואתם הדבקים בד' א' איך יכולין להיות דבוק באמת בהשי"ת כשמשגיחין בכל דבר על החיות שמחי' הדברים זהו דבקות האמתי וזהו אתם הדבקים ב"ה אלוקיכם חיים כולכם היום וד"ל:]

וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו ושאל הרב מ"מ יש צדיקים גמורים אשר אין להם יסורים ויש צדיקים אשר יש להם יסורים בזה העולם ואמר כי הצדיקים אשר אינם משפיעים לעולם וגם מחמת עצמן אין להם שום חטא ע"כ אין להם יסורים ח"ו אבל הצדיקים שהם משפיעים לעולם ובעוה"ז יש אנשים אשר אינם עושים מע"ט בזה ההשפעה והשפע רק למותרות אצלם ובעבור זה מגיע להצדיקים יסורין מזה וזה פירש וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען שרצה יעקב אבינו ע"ה לעשות ישיבה להשפיע לזה העולם על כן בא עליו יסורים וזה מגורי אביו פחד יצחק ורשי' פירש ביקש יעקב לישב בשלוה להשפיע לזה העולם קפץ עליו רוגזו של יוסף מאותן האנשים שאצלם השפע למותרות ולהוספה וד"ל:

ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים, הקשה מה לשון הרעה הגדולה וכי רעה קטנה נכון לעשות ועוד מה לשון וחטאתי לאלקים לשון עבר ואחטא הול"ל לשון

עתיד, אך היצר בא ליוסף והסית אותו שיחטא ויעשה תשובה והיא מדריגה גדולה שבמקום שבעל תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד לכן השיב יוסף למה לי לעשות רעה גדולה כזאת בשביל לעשות תשובה וכי לא די ברעה קטנה מזה ועוד הלא כבר חטאתי בשום פעם ויש לי לעשות תשובה על החטאים שכבר עשיתי וד"ל:

מקץ

ויהי מקץ ות"א והוה מסוף הנה כל שיש לו סוף יש לו תחלה היינו כשאדם קם ממטתו צריך להאמין תיכף בהשי"ת ומאמונה יבוא לידי בטחון ויראה וזה בכל דרגין כמאמר הכתוב סוף דבר הכל נשמע והעיקר הוא שעה ראשונה אומר אני שהיום דומה לכלי ומה שממלאין בו זה הוא שנמצא בו והנה יש קץ הימים וקץ הימין וכשאדם מדבק א"ע בקדושה ומאמין בהקב"ה שבכל דבר גשמי יש חיות אלקית המחי' אותו כמאמר הכתוב ואתה מחי' את כולם הוא מדבק ליומין עלאין כמבואר בזוה"ק ואברהם זקן בא בימים יומין עילאין וזה קץ הימין ואם לאו ח"ו מדבק בקץ הימים וזה קץ כל בשר בא לפני וכו' ומוריד בזה הקדושה למקור הקליפות ח"ו ולמקום רע והנמוך וזהו ויהי מקץ לשון צער שמקץ שנתים ימים שמדבק א"ע לשני קיצים הנ"ל ופרעה מלשון עורף כמבואר בספרים חולם מלשון התגברות מלשון ותחלימינו ותחיינו. לשון חוזק כי אם מתגבר יצר הרע על יצר טוב היא צער גדול והנה מן היאור עולת שבע פרות זה זיין מדות ז' ימי הבנין ובהם צריך לעבוד להשי"ת והנה זה לעומת זה עשה אלקים כי כנגדם יש ז' מדת שהם מסט"א ופרעה אמר ולא נודע כי באו אל קרבנה כי הוא לא היכר הנציצות הקדושות המחי' אותם אכן יוסף הצדיק אמר חלום אחד היא כי רצה לפרוד הרע מטוב וד"ל:

ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא וכו', הענין מפרשה זו אמר שהיא דוגמת עשיר ורש שפל כי איתא יותר ממה שבע"ה עושה עם העני העני עושה עם בעה"ב והענין היא כך כתיב לך ד' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך ד' הממלכה והמתנשא לכל לראש והמה הז' מדות היינו עד ההוד היא חמשה מדות כי כל בשמים ובארץ היא יסוד צדיק דאחיד בשמיא וארעא לך ד' הממלכה היא מלכות והענין מבואר כי מלכות לית לה מגרמה כלום והיא מקבלת שפע ואור מכל המדות ואח"כ היא משפעת לכל המדות דוגמת מלכות דעולם השפל וזה לך ד' הגדולה וכו' לך ד' הממלכה ואח"כ כשבא למלכות אזי מתנשא לכל לראש היינו שהיא משפעת לעני ועני משפיע

לעשיר השפעה אמיתית ביותר כי יותר ממה וכו' וזה ויגש אליו יהודה שהוא בחינת מלכות ויוסף שהוא בחי' יסוד משפיע ויאמר בי אדוני היינו שטען יהודה עם יוסף אתה סובר שאתה המשפיע בי באשר כי אתה בחינות יסוד צדיק לא כן היא רק בי אדוני היינו כל המדות משפיעים עד מלכות ואח"כ נכללים ומקבלים ההשפעה אמיתית ממלכות כי יהודה הוא מלכות והוא המשפיע האמתי וד"ל:

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נשאים מטוב מצרים וכו' פי' רש"י כזאת כחשבון הזה והקשה הרב מה חידש רש"י ז"ל בזה הלא הפסוק מפרש באר היטב והולך ומבאר מה ששלח לו ומאי כחשבון הזה ותירץ ואמר הנה ידוע שהשם הממונה על הפרנסה הוא חת"ך היא היוצא מס"ת של פותח את ידך בגימטריא כזאת ויוסף שלח ליעקב שהנה עתה עת רעבון שיעקב יכון בשם חת"ך אולי יסתלק הרעב וירווח לו וזה שכ' רש"י ז"ל במתק לשונו מאי כזאת שקשה לרש"י מאחר שכתוב מפורש באר היטב מה ששלח לו ולמה לו למיכתב כזאת וע"ז מרמז רש"י כחשבון הזה פירש כחשבון הזה של כזאת בגימטריא חת"ך שיכון בשם הזה כנ"ל:

שמני אלקים לאב לפרעה ולאדון לכל מצרים אמר ע"פ מעשה ששאלו אותו מדוע אינו יושב בארץ רוסי' ומה לו לישב בארץ קיר"ה ומה היא הסיבה ולמה הגיע לזאת. אמר כשהכיר יוסף עם אחיו אמר מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלקים וכו' ולאדון לכל מצרים ולכאורה מה זה ששלח לבשר את אביו כי הוא אדון במצרים ולאיזה תכלית יבושר יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בבשורה כזאת אלא הפי' היא כך אמר יוסף לאמר לאביו. כה אמר היא השכינה הקדושה הנקראת כה אמר כלומר השכינה אומרת בנך יוסף שמני אלקים וכו' ולאדון לכל מצרים שפירסם אלקותו בעולם וכן אמר שבארץ רוסי' כבר יודעים ומכירים אלקותו ית' ורצוני לפרסם גם כאן בארץ הזאת אלקותו ית' וד"ל:

שמות

כי ירא מהביט אל האלקים ופעם כתיב ומשה נגש אל הערפל אשר שם אלקים היינו כי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא וכתיב צדיק מושל ביראת אלקים והקב"ה גוזר וצדיק מבטלה והיינו בכח הצדיק לבטל כל הצמצומים אבל מחמת שהוא קיום העולם על כן ויסתר משה פניו היינו שהצדיק מסתיר עצמו לפעמים מבחינות ביטול הנ"ל כי ירא מהביט אל האלקים בחינת הצמצום וע"ז כתיב ומשה עלה אל האלקים היינו שהעלה בחינת הצמצום עי"ז שלא יסתיר יותר מהצורך לטובת העולמות וד"ל:

או יאמר כי ירא שהצדיק מקבל יראה ע"י שמביט אל אלקים היינו שרואה הצמצום וההסתר היותר אחרון שכל מה שמסתכל ורואה צמצום היותר אחרון ממשיך על עצמו יראה יותר וזהו ויסתר משה פניו היינו שהסתיר עצמו לעיין בצמצום והסתרות כי ירא מהביט אל אלקים כמו שנאמר בתפלה למשה ימי שנותינו וכו' כי גש חוש שהם דברים פשוטים לכאורה. אך האמת הוא כן מפני שהסודות ורזין עילאין הי' אצלו בטבע ולא הי' מתפעל בזה כלל כי אצלו הי' הדברים מוטבעים כמו דרך הטבע בשאר אנשים רק עיקר התפעלות שלו הי' עי"ז שהי' מסתכל בטבע העוה"ז שהוא הסתר וצמצום גדול וכמו שאמרי חז"ל ואם לאו יזכור לו יום המיתה וזה בודאי יתעורר לשוב מחמת שהיא מהצמצום היותר אחרון לכן בכל צדיק כפי עיקר עבודתו עיקר קבלת היראה מהביט אל האלקים. זה הפירש ומשה עלה אל האלקים היינו שע"י שם אלקים שהיא הצמצום יש עלי' לבחינות משה לשורשו כי העיקר הוא היראה מהשי"ת שממשיך יראה מהביט אל האלקים שהיא הצמצום וד"ל:

וארא

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ד' ע"ד שכתוב מאתו לא תצא הרעות וזהו וידבר אלקים שהיא מדת הדין הקשה אל משה היינו רק לגבי משה שהוא המקבל. ויאמר אליו אני ד' פי' מצדו הוא רק בחינות רחמים כי מלפניו לא תצא הרעות ח"ו:

עוד כי הנה ידוע שיש צדיק אשר עוסק תמיד בביטול דינים ויש צדיק שעוסק תמיד בהמתקת הדינים והצדיק אשר עוסק בהמתקת הדינים הוא מנהיג הדור והוא מקבל כל היסורים על עצמו ואח"כ יש ביכלתו להמתיקן ותרי מילי משמיא לא יהבין לי' ולכן מוכרח לקבל עליו היסורין ולכן משרע"ה אמר ואם אין מחנו נא מספרך אשר כתבת והי' לו מס"נ בעד ישראל והי' ביכלת להמתיק כל הדינים. וזה ההפרש בין שאול המלך ובין דוד המלך ע"ה כי שאול אמר אשר חמל העם על מיטב הצאן והשיב לו שמואל אם אין ביכלתך למסור נפשך בעד ישראל קרע ד' את הממלכה ותנתן לרעך הטוב ממך וזה דוד המלך ע"ה אשר אמר תהי נא ידך בי ובבית אבי ואלה הצאן מה עשו:

וזה הענין כי תשא את ראש בני ישראל אם תרצה להיות ראש ומנהיג הדור אזי לפקודיהם קודם צריך אתה למלאות חסרונם ואז ונתנו איש כופר נפשו לד' היינו למסור נפשו בעד ישראל וזה וידבר אלקים אל משה כי משה היא לשון מנהג דובר אליו אלקים כשיקבל עליו מס"נ מדת אלקים ויאמר אליו אני ד' מדת הרחמים להשפיע כל טוב על ישראל וארא אל אברהם וכו' באל שדי ושמי ד' לא נודעתי להם שדי היא בחי' צימצום מי שאמר

לעולמו די וכו' אשר זה הענין היא ביטול דינים אמנם ושמי ד' לא נודעתי להם כי לא הי' ביכולתם להשפיע כמו משה רבינו ע"ה כל טוב לישראל וד"ל:

בשלח

וישב הים לפנות בוקר לאיתנו ופירש רש"י לתנאי הראשון שהתנה עמו בשעת בריאת העולם והקושיא ידוע דהי' לו להמדרש לומר זאת בציווי הקריעה אכן הקב"ה הוא אין סוף ב"ה וכשרצה לברוא העולם הוכרח להתלבש בלבושין וצמצומים מדרכי הטבע ובודאי כל הנבראים כולם רוצים בכל כוחם לצאת חוץ לטבע שהיא בחינות צמצום והסתרת אלוקית ולהיות למעלה מהטבע ששם היא התגלות אלוקית יותר להיות קרוב לאלקים ולכן על הקריעה לא הי' צריך הקב"ה להתנות עם הים כי זה רצון כל הברואים ועיקר התנאי הי' לשוב בחזרה אל הים ולהיות בהטבע ועל זה הי' צורך התנאי וד"ל:

יתרו

תירץ היא ז"ל מה שמקשים העולם איך שייך לומר נעשה קודם לנשמע דהלא צריך לשמוע מה לעשות ואמר הוא כן דהנה נראה כשאדם רוצה לעשות שום דבר פשיטא שאין צריך לומר להיד עשה כך וכך כי הראש והמוח הם כללות כל האברים וכשהמוח והראש רוצים לעשות דבר מה ממילא מרגיש היד שיעשה זאת ואין צריך לומר להיד כמו כן השי"ת הי' אז בשעת מ"ת הראש של כללות ישראל וא"כ כשהשי"ת הי' רוצה שיקבלו ישראל את התורה ממילא הי' כל ישראל מרגישים מה לעשות ולא הי' צריכים לומר להם רק מעצמם הבינו כל התורה והי' שייך נעשה קודם לנשמע והבן:

תרומה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי פי' רש"י ויקחו לי לשמי כתיב ואתה מחי' את כולם כי אדם צריך לידע שחיותו ית' בכל העולמות ובכל האדם ואף מה שאדם לומד ומתפלל הכל בכוחו ית' כמו שכתב ממך הכל ומידך נתנו לך אולם הבחירה חפשית, כי היכולת ביד האדם לפעול ח"ו בכוחו ית' היפך רצונו ובזה הוא מוריד הקדושה למקום הרע וזהו ויקחו לי לשמי שיקחו בחי' לי לשמי לעשות רצונו ובזה תרומה תרים הכל לד' מאת כל איש אשר ידבנו לבו ידבנו היא לשון שבירה כשאדם משבר לבו ופירש את עצמו מכל תענוגו עוה"ז וממאס ברע מזה תקחו את תרומתי כי מזה מתרומם הכל לשמו ית' וזהו ועשו לי מקדש כי רחמנא לבא בעי וכשאדם מנדב לבו

לעשות רצון קונו בזה הוא נעשה בחינות מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וכו' הכל ביד האדם כמו שכתוב פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם כי הבא לטהר מסייעין אותו אני אומר ועשו לי מקדש מלשון הזמנה כשאדם מכין עצמו ונעשה בחינות כלי על ידי אשר ידבנו לבו כי על ידי שבירת לבו בזה הוא נעשה בחינות כלי להשראת הקדושה וד"ל:

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת, כי גם מי שאינו זוכה לעסוק בתורה ומצות יכול להתקרב אליו ית' על ידי מעשה הצדקה בחינת זהב וכסף וגם כשעוסק במשא ומתן והי' כוונתו למען נתינת הצדקה ולהחזיק ידי עניים ולהיות מתמכי דאורייתא ובזה מרומז הכל אליו ית' ונעשה בחינת מקדש ותרמי ית אפרשותא כי א"א להיות בחינות עשה טוב טרם שיהי' סור מרע וצריך האדם לפרוש את עצמו מכל בחינות הרע וידבק בכל דבר טוב השופע מאתו ית' ובזה מרומם הכל להשם יתברך:

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ואמרו חז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם מלמד שהקב"ה שוכן בתוך לבות בני אדם, ושאל מדוע צוה הקב"ה שיהי' הלב משכן לו אך נראה באיזה זמן הי' המשכן כי המשכן הי' אחר חטא העגל כי בעת שיצאו ישראל ממצרים וקבלו התורה פסקה זוהמתן והי' יכול להיות התגלות אלקות בכל מקום ולא הי' צריכין למקום מיוחד אבל אח"כ שגרמו בחטא העגל מה שגרמו ונתמעטו הלבבות ולא הי' יכול להיות התגלות אלקות בכל מקום בכל העולם לזאת צוה הקב"ה לעשות משכן מיוחד להשראות שכינתו ית' שעכ"פ בשם יהי' התגלות אלקות ואדם ג"כ כך כי כאשר האדם מעת עמדו על דעתו הוא מקדש ומטהר מעשיו אזי הוא משיג התגלות אלקות על כל גופו ואבריו ומבחין ומרגיש אשר כל אבר ואבר אומר שירה להקב"ה כמו האבות אשר הי' מרכבה להקב"ה אך ח"ו כאשר האדם מקלקל מעשיו ח"ו אזי על כל הגוף א"א להיות עוד התגלות אלקות לזאת מצוה הקב"ה שעכ"פ יטהר לבבו שבשם יהי' התגלות אלקות רחמנא לבא בעי:

ויקרא

אדם כי יקריב מכם קרבן לד' הנה כתיב זבחי אלקים רוח נשברה כשאדם משבר רוחו וגופו ומהפך החומר לצורה אזי עושה מהגוף נשמה והנה נר אלקים נשמת אדם אדם זה נשמת אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה ומן הבקר הנה כתיב לכבודו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו בראתיו זה עולם הבריאה יצרתיו זה עולם היצירה עשיתיו זה עולם העשיה והנה בעולם העשי' לא נמצא רק דברים גשמיים ובהמיים והאדם נברא להעלותם

לשורשן לכן הוזקק האדם לכל הדברים הגשמיים יותר מכל הנבראים כי הוא מחויב להעלותם אבל באמת לא כל האדם יכול להעלותם רק הצדיק כי בכל דור ודור יש צדיק וזהו פירש אדם ולא כל אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה פי' כי יעלה את הדברים הבהמיים למקורם אזי תקריבו את קרבנכם יהי' נחשב כאלו אתם בעצמיכם מעלים כל הדברים הבהמיים שלכם כי הצדיק הוא מעלה כל הדברים הגשמיים מכל ישראל:

צו

זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולשלמים כי האמת היא שהתורה בעצמה הלומדה באמת לשמה ולקיים מצותיה נאמר עליו צדיקים ילכו בם וח"ו להיפך נאמר ופושעים יכשלו בם וזה הפי' זאת התורה לפעמים לעולה ולמנחה ולפעמים ולחטאת ולאשם וד"ל:

במדבר

[**אמר המעתיק** זה המאמר הגם שתחלתו כבר נאמר בעירין קדישין קמא רק מחמת שנחסר בשם תשלום המאמר ואומר חבל על דאבדין הוכפל בכאן ונאמר ג"כ תשלום המאמר] מה שאמר בשנת תקפ"ב שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם הנה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת כי האדם בעבודת השם יתברך בזיכוך גופו וחימרו מתאוות הגשמיות והעביות יכול להגיע למעלות למדריגות היותר גבוהות יותר מהמלאכים ושרפים ואפנים וחיות הקודש כי נשמת ישראל נחצבות מתחת כסא הכבוד יתברך וזה ידוע כי אצל כסא הכבוד כתוב ופני אדם ופני ארי' לימין ופני שור ופני נשר לשמאל לארבעתן נמצא שמדריגת האדם יותר מעולה ומשובח מכל הג' חיות הנושאות את הכסא כי הוא מוקדם ונמנה בראשונה ובעבודתו וזיכוך חומרו יכול להגיע לאדם דעילאה הגבוה והרמה יותר מהג' חיות הנושאות את הכסא שהם ג"כ גבוהים ורמים מהמלאכים והשרפים ואופנים בסוד הכתוב יעקב חבל נחלתו שבנענוע קצה החבל התחתון מגיע לאדם דעילאה הגבוה וכו' שישכן עליו השי"ת להיות בסוד הכסא וזה כמראה אדם עליו מלמעלה שמחמת עבודתו וזיכוך חומרו וגופו מתאוותיו יכול להגיע לאדם דעילאה וכו' וכן יש באדם מדריגה פחותה שאין למטה הימנה כי זה ידוע למי שיודע שיש ד' יסודות אש רוח מים עפר והעפר היא הפחות והגרוע והמעובה שבד' יסודות הנ"ל והוא המאוחר שבכולן וכל המוקדם היא המשובח ודק ביותר מים מן העפר ורוח מן המים ואש יותר גבוה ורמה מן הרוח לצד דביקותו ורוחניותו וגופו של האדם

נבנה ונברא מן יסוד העפר בסוד ויצר ד' אלקים את האדם עפר מן האדמה ואדם יסודו מעפר וסופו לעפר מיסוד הגרוע והפחות מד' יסודות הנ"ל נמצא שבאדם יש בו חדא לטיבותא וחדא לגרעותא שאין למטה ממנו שבהטיב אדם דרכו ללכת בדרכי עבודת השי"ת בזיכוך חומרו וגופו ויכול להגיע למעלה למדריגה יותר גדולה מן המלאכים ושרפים וכו' כנ"ל וח"ו בהיפך ברוע מעשיו יכול לירד לנוקבא דתהומא רבא שחומרית וגופנית נלקח משם מיסוד העפר והכל הולך למקומו לשורשו וזה עבודת כל ימי חיו להפוך החומר לצורה בזיכוך חו"ג מתאוותיו הבהמיות ולהכניס האור בתוך החושך עד שיאור החושך מתוך האור ולא יהי' שום הבדלה ופירוד ביניהם וזה ויהי' לשון צער לבד מה שנאמר במעשה בראשית שהיא לשון שמחה כנודע כי האדם צריך להכניס את האור המכונה בשם בוקר בזיכוך מדותיו וחומריותיו ויהפוך החושך המכונה בשם ערב שהיא התאוות הגשמיות לבוקר שיאור החושך מתוך האור ויהי' שניהם בשוה כחשכה כאורה ולהיות יום אחד ומלאך רע בע"כ יענה אמן שיהפוך לטוב בסוד וירא ד' את האור כי טוב וזה סוד הכ' שיעקב ובניו קראו לו גל עד גל היא לשון התגלות אלקים שאצלם הי' בהתגלות בלי שום מיצר ודוחק כי גופם וחומרם הי' בתכלית הבהירות והזהירות והשיגו אור אלקות בלי שום טירחא ויגיעה בשבירת תאוותם וגשמיותם והי' גופם זך ונקי בתכלית הבהירות בסוד אדם דלעילא עד שמחמת גודל הבהירות האירו לבני לבן שנתחברו יחדיו והאירו בהם גם כן הארה גדולה כל כך עד שבעל כרחן הודו כי מלאך רע יענה בעל כרחו אמן ולבן קרא לו יגר שהדותא ויגר היא לשון מיצר ודוחק והעידו שאפי' במקום מיצר ודוחק שהיא מקום חושך ואופל שהיא בתאוות החומריות והגשמיות וגוף העכור ועב ושם ג"כ יכולין להשיג התגלות ופירסום אלקותו בזיכוך חומרו כי בסוד הכתוב ויהי ערב ויהי בוקר כנ"ל וזה גם כן כוונת הכתוב השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם שמים כינוי לחכמה עילאה אור אלקותו שנמשך מאותיות הוי' ב"ה אור עצמותו אין סוף יתברך שמו הוא לד' צריך האדם דלתתא בזיכוך חומר וגוף מתאוות הבהמיות להאיר ולהכניס הארה ובהירות שיאירו שניהם יחדיו שוה בשוה כמו אור עליון בסוד ויהי' ערב וכו' וזה והארץ נתן לב"א שהוא סוד העפר כנ"ל שמאיר גם כן כמו השמים שמים לד' יחדיו ידבקו ומלאך רע בעל כרחו יענה אמן כנ"ל וזה היא גם כן סוד הכתוב אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח רוח המושל היא כינוי לאור אלקותו חכמה עילאה שהיא למעלה וגבוה הרבה מגוף והחומר העב ועל כן נקרא בשם מושל אם רוח המושל תעלה עליך כנ"ל שהגעת והשגת לחכמה עילאה לאור אלקותו הנקרא בשם רוח המושל וזה לשון תעלה עליך שהיא באקראי בעלמא ועל כן אמר ומזהיר מקומך אל

תנח היינו מקומך שהיא סוד עפר שנברא ממנו הגוף והחומר אל תנח שתראה לזכך אותו ולברכו בתכלית הזיכוך והבהירות מתאוות הגופניות והגשמיות שיאורו ג"כ בתכלית הבהירות שניהם כאחד בשוה בסוד ויהי ערב וכו' כנ"ל ומלאך רע בע"כ יענה אמן תהי' זאת בקביעות ולא בדרך ארעי כהוראת לשון תעלה כנ"ל וזה מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל מי הוא בינה בסוד חמשים שערי בינה כמספר מ"י ולזה אמר מי מנה אם הגעת למדריגת מ"י שהיא הבינה אז תראה לברר ולזכך הגשמיות והעביות שבגוף המכונה בשם עפר יעקב שיאור בבהירות וזהירות כמו המעלה למדריגת של מ"י סוד נ' שערי בינה בסוד האחדות ולא בסוד המספר שהיא סוד התחלקות שיאורו שניהם בשוה ותיבת מי שבתחילת המקרא הולך על שניהם על עפר יעקב ועל מספר רובע ישראל שיכנס המ"י שהיא הבינה על עפר יעקב ועל מספר שהיא ענין התחלקות ויהי' הכל אחדות אחד אור פשוט אור עצמות אין סוף ב"ה ולא ב' חלקים מחמת עביות הגוף וזה ג"כ סוד הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כי אלה מרומז סוד אברהם יצחק ויעקב שהיא בסוד ארי' שור נשר מארבע החיות הנושאות את הכסא וצריך לקשר ולדבק את עצמו תמיד אל שורשו שממנה מקור מחצבו כי נשמת בני ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד יתברך בסוד אדם דלעילא בסוד אדם שבארבע חיות שהוא המובחר וכו' כנ"ל לחבר המי סוד הבינה עם אלה שהוא סוד ג' חיות הנשארות וישכן עליו השי"ת שיהי' מוכן על ידו זיכוך חומרו כנ"ל שהיא כסא לשכון עליו השי"ת וזה וראו מ"י ברא אלה שיחבר המ"י עם אלה ויהי' בסוד ד' חיות וזה שאו את ראש בני ישראל למשפחותם שאו היא ענין התנשאות שיראו להגביה ולישא את ראש בני ישראל ר"ל את נפש רוח ונשמה של בני ישראל הנתונים במוח ובראש בזיכוך חומרם וגופם למשפחותם היא לשון חיבור ודיבוק כמו מספחת היא שיחבר וידבק נפש רוח ונשמה של בני ישראל בזיכוך גופם לבית אבותם שהיא סוד דלעילא המובחר שבד' חיות כי נשמתם ומקורם מן המקום ההיא ויהי' כחשיכה כאורה שיאור הגוף כמו הנשמה ומלאך רע בעל כרחו יענה אמן בסוד ויהי ערב ויהי בוקר וזה לבית אבותם וכו' כנ"ל וזהו שכתוב שאו את ראש לשון יחיד כמו שלמעלה היא אחדות פשוט כמו כן למטה יחדיו ידבקו לאין סוף ברוך הוא אחדות אחד אמן כן יהי' רצון:

נשא

מה שאמר בשנת תקפ"ב

נשא את ראש בני גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם וכו' כי זה ידוע למי שיודע כי זה לעומת זה עשה אלקים בעת הבריאה טוב לעומת רע ורע לעומת טוב והם שני דברים הפכיים ומנגדים זה לזה כשזה קם זה נופל וא"א לשניהם שיעמדו בגדולה אחת ולהשתמש בכתר אחד כי הטוב היא עשות רצון הבורא ברוך הוא ותענוגיו שמשתעשע כביכול בעבודת האדם כשעוסק בתורה ותפלה ומעשים טובים ביראה ואהבה והתלהבות חזקה כי לזה הי' עיקר בריאת העולם. ורע היא ההיפך מזה לרדוף אחר תאוות עוה"ז וחמדת גופו למלאות תאוותיו. טוב היא מסטרא דקדושה ורע היא מסטרא אחרא ועיקר עבודת האדם בעוה"ז לזבוח יצרו הרע ולהכניסו להקדושה להפוך אותו לטוב ובזה תלוי הגמול והעונש כי זה סוד הפסוק ד' איש מלחמה ד' שמו ר"ל השי"ת מקבל תענוג ושעשוע כשאדם הוא איש מלחמה היינו כשהוא גבור הכובש את יצרו הנקרא מלחמה של אדם כל ימי חייו לנצחו ולהפכו לטוב ולכבשו תחת הקדושה לעבוד עמו להשי"ת והנה הרשעים אומרים לטוב רע והצדיקים אומרים לרע טוב וע"כ הרשעים בחייהם קרוים מתים ולהיפך הצדיקים אפי' במיתתן קרוים חיים כי זה ידוע למי שיודע שנפש רוח ונשמה של האדם נקרא בשם אמת כי נשמת ישראל נחצבות מתחת כסא כבודו י"ת וחותמו של הקב"ה אמת וע"כ נקראים נשמות ישראל אמת ועוד כמו אותיות אמת הם תחלה ואמצע וסוף של א"ב כמו הן נפש רוח ונשמה נפש היא התחלת בריאתו ורוח היא באמצע ע"י מעשים טובים ונשמה היא לבסוף כמו שכתוב בזוה"ק זכה יתיר יהבין לי' נשמתא נמצא שהנפש רוח ונשמה נקראים אמת ועיקר ירידת הנשמה בעולם הזה שיהפוך הרע לטוב והשי"ת יתפאר ויקבל תענוג מאתנו והנה הרשעים במעשיהם הרעים מאבדים את הנפש רוח ונשמה שלהם מחמת שלהוטים אחר תאוות גופם האומרים לטוב רע היינו שמחמת רבוי הרע שלהם נתבטל הטוב ונעשה כולו רע וזהו בחייהם קרוים מתים שנסתלק אלופו של עולם מאותיות אמת ונשאר מ"ת ונשארים תחת תאוות עוה"ז וחמדיו וכו' ולהיפך הצדיקים במעשיהם הטובים נתבטל הרע שבהם ונעשה כולו טוב ונקראים גבורים כמחז"ל איזה גבור הכובש את יצרו ויכנע ויכבש תחת הקדושה לכוף אותו לכל צד שירצה וזה אפילו במיתתם קרוים חיים היינו אפי' בעת שהם עוסקים בעניני עוה"ז בצרכי גופם הנקראים בשם מיתה אעפ"כ נקראים חיים כי הם טוב ונזבח ונכנע יצרם תחת ידם להפכו לטוב וזהו סוד הפסוק ותשלך אמת ארצה כי השי"ת שלח הנשמה שנקראת אמת כנ"ל לעוה"ז כדי שעי"ז יקבל תענוג ושעשוע בהפכם הרע לטוב שיהי' כולו טוב וזה ותשלך אמת ארצה כנ"ל והאדם צריך להיות בסוד הפסוק אמת מארץ תצמח שיראה להצמיח את האמת סוד הנשמה הנ"ל מן

הארץ סוד עוה"ז במעשיו הטובים שיהפוך הרע לטוב ויתפאר השי"ת במעשיו כנ"ל וזה השליך משמים ארץ תפארת ישראל ר"ל לכן נשתלחה הנשמה בעוה"ז הנקרא ארץ כדי תפארת ישראל שהשי"ת יתפאר וישתעשע במעשה ישראל ע"י שיהפכו הרע לטוב וזה תפארת ישראל כנ"ל והנה הצדיקים במעשיהם הטובים המהפכים הרע לטוב עושים תענוג ושעשוע להשי"ת כי זה עיקר הבריאה כנ"ל לכן נקראים בשם ברכות כמו שכתוב ברכות לראש צדיק כי ברכה היא מלשון צינור והמשכה מלשון בריכה ואמת המים שע"י מעשיהם הטובים בתורה ותפלה ומעשה המצות באהבה ויראה עושים בריכה והמשכה לזה העולם שמהפכין הרע לטוב והשי"ת יקבל תענוג ושעשוע מזה כביכול ואז הוא ממשיך נועם אור עליון לעולם התחתון וע"י שמקבל השי"ת תענוג ושעשוע ממשיך בריכה וצינור על כן כתיב טוב עין הוא יבורך היינו שמסתכל תמיד על הטוב שמהפך הרע לטוב וכו' כנ"ל הוא יבורך פירש תמיד הוא עושה בריכה וצינור כי תחלה הוא ממשיך מעולם העליון לעולם התחתון ואח"כ הוא ממשיך מעולם התחתון לעולם העליון וזהו שנאמר לאהרן ולבניו כה תברכו את בני ישראל כי כה כמו כזה דהיינו הברכה כזו כנ"ל וברכות לראש צדיק וטוב עין הוא יבורך ברכה כזו תברכו את בני ישראל שיהפכו הרע לטוב במעשיהם הטובים ויאמרו להם יברכך ד' היינו שעי"ז יקבל השי"ת תענוג ושעשוע מעמו ישראל ויהי' מוריד המשכה וברכה ושפע מהשי"ת מחמת שגרמו תחלה תענוג וכו' כנ"ל וזהו זאת עבודת משפחות בני הגרשוני לעבוד ולמשא בני הגרשוני הם הנשמות שנתגרשו ונשתלחו מעולם העליון לעולם התחתון הזה בגוף הגשמיי ומורה לנו הדרך אשר נלכו בה ואמר זאת עבודת בני הגרשוני העיקר העבודה שנשתלחה הנשמה בזה העולם לעבוד עבודה הזאת להפוך הרע לטוב וזה נקרא בשם גבור הכובש את יצרו ועבודה זו היא כמשא כי לא בנקל יוכל לבוא למדריגה כזאת שנקרא גבור הכובש את יצרו שיכנע הרע תחתיו ולהטות אותו לכל צד שירצה וזה למשא כי משא כבד היא זה וזה נשא את ראש בני גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם נשא היא ענין התנשאות והרוממות שיראו לנשא ולרומם בני גרשון הם הנשמות שנתגרשו ונשתלחו בעוה"ז כדי שיתפאר ויתקבל תענוג וינשא וירומם נפש רוח ונשמה שלהם הנתונים בראש. למשפחותם היא לשון התחברות כנראה לעיל כמו מספחת הוא שיראה לחבר אותם למקום שנשתלחו משם לאדם דלעילא אשר בכסא כבודו יתברך על ידי שיהפוך הרע לטוב אמן כן יהי רצון:

מסעי

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים וכו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם. והקשה שינוי הלשון בתחלה אמר מוצאיהם למסעיהם ואח"כ אמר מסעיהם למוצאיהם ואמר ע"פ מה שאמרו כ"מ שנאמר אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסיף על הראשנים והכין פירושו אלה אם רוצה אדם לפסול את העבירות הראשונים שעשה ויבקש מהשי"ת שימחול לו עליהם ולא יעשה עוד. מסעי מלשון הנהגה בני ישראל כן צריך כל אחד מישראל להתנהג ויכתוב משה היינו ע"י צדיק הדור נכתבים מוצאיהם למסעיהם היינו כי העבירות שעשה נחשבים לו כזכיות אבל ואלה אם הוא מוסיף על הראשונים מסעיהם למוצאיהם כל מה שעושה זכות הוא נתפס חלילה ביד סטרא אחרא ונחשבין לחוב וד"ל:

ואתחנן

ואתחנן אל ד' בעת ההוא לאמר. פירש"י שצדיקים אף על פי שיש להם לתלות במעשיהם הטובים אינם מבקשים אלא מתנות חנם. כתיב מי הקדמני ואשלם כי באמת אין שום דבר כי אם ממני יתברך דאין אדם עושה מזוזה אא"כ הקב"ה נותן לו בית ואין אדם עושה צדקה אלא ממעות שהשפיע לו השי"ת וצריך האדם להאמין באמונה שלימה שהכל בכח השי"ת כי כל פעל ד' למענהו והארץ נתן לבני אדם כי עשה השתלשלות העולמות עד האדם למען עובדו להגבי' את הכל לו יתברך ובכל מדה ומדה שהקב"ה מודד לו צריך האדם לדעת ולהאמין אשר כל הטובות היא למען לעבוד את השי"ת כי לפי כל מה שהאדם מתנהג כן מודדין לו לעבודת השי"ת וכשהקב"ה נותן לאדם יסורים ח"ו היא למען יזכור שישיב מן חטאיו וכשהקב"ה משפיע לו טובה צריך לעבוד בשפע זו להשי"ת ולתת לו תודה וזה וידעת היום כי איתא בספרים שצריך האדם להיות ממארי דחושבנא וצריך האדם להשגיח על כל עניניו היינו איך מתנהגין עמו למעלה ולעבוד את השי"ת בכל מה שנותנים לו באותו יום כי ביום שמשפיעים לו שפע צריך לעבוד בזה להשי"ת ואם ח"ו נותנים לו יסורים יפשפש במעשיו ויזכור לשוב אל ד' וזהו כי ד' הוא אלקים כי השם הוי' הוא רחמים רחמי השי"ת ואלקים היא בגימ' הטבע וזה ענין הצימצום וכשהקב"ה משפיע ח"ו יסורים צריך ג"כ לדעת כי היסורים הגם שהם מבחינת דין בחינ' אלהים היא ג"כ מרחמי השי"ת וצריך האדם לעבוד השי"ת בכל עת כדכתיב שויתי ד' לנגדי תמיד היינו אפילו כשמתנהג עמו הקב"ה בבחי' דין ונותן לו יסורים בבחי' נגד צריך האדם בזה ג"כ לעבוד השי"ת כי היא למען שיזכור בהבורא ית' וימשוך בזה אור

הרחמים משם הוי' ב"ה כי אם ח"ו נוטה מדרך הטוב ומתדבק ברע הכל לתאוותו נותן כח לס"א ויורדת השפע למקום אחר כי צריך האדם לדבק הכל להשי"ת ואפי' אם אדם עובד להשי"ת צריך לדעת אשר הכל הוא בכח השי"ת שלא יפול ח"ו לגיאות כמאמר ז"ל בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקב"ה עוזרו וכו' וכמאמר ז"ל בכל יום ב"ק יוצאת מהר חורב ומכרזת שובו בנים שובבים והן הן הרהורי תשובה שבאים לאדם בכל יום כנודע וזה ד' אלקים אתה החילות להראות את עבדך וזהו אע"פ שיש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אעפ"כ אינם מבקשים אלא מתנות חנם כי יודעים ומאמינים שלא כח ידם עשתה זאת כ"א בכח השי"ת אך קשה איך מבקשים מ"ח אך הנה כתיב עת לעשות לד' הפרו תורתך כי למעלה בעולמות עליונים אין שום עת וזמן כי שם היא למעלה מהזמן אך יש כ"ח עתים י"ד לטובה וי"ד לרעה ח"ו ולמטה צריך לעבוד בהעת להגביר העתים הטובות כ"א ח"ו מתדבק ברע מהפך ח"ו הטוב לרע ואדם צריך אדרבה להגביר הטוב ולהפוך את הרע לטוב ואז מתקן את העת וזה עת לעשות לד' הפרו תורתך אבל למעלה לא פעלו וזהו שצדיקים אינם באים בכח מעשיהם הטובים כי יודעים שלמעלה לא פעלו וזהו ואתחנן אל ד' בעת ההוא לאמר שמבקשים רק מ"ח על שפעלו בעתים כי אע"פ שלא פעלו למעלה מבקשים מתנה כי אעפ"כ לא עשו למענם רק למען השי"ת וזהו ואני תפלתי לך ד' עת רצון שמבקשים בתפלתם שיעשו עת רצון אמן כן יהי רצון:

עקב

והי' עקב תשמעון אמר עכשיו בדורות האחרונים העיקר שיתחזקו עם בני ישראל באמונה ביותר כי באמת נשמות בני ישראל מתחילין להיות נמשכין מא"ק ונשמות ישראל הם קומה שלימה וכמו שבקומה יש ראש וגוף ורגלים כן הנשמות של הדור האחרון עוקבא דמשיחא המה בחי' עקביים והנה בהראש יש בחי' ראי' חושית ושכלית ובגוף יש בחי' ראי' שכלית כדאיתא הלב מבין ודבר הנראה לעין אין בזה ענין אמונה כי הלא רואה בעיניו אך ברגלים אין בהם שום בחי' ראי' שייך שפיר אמונה ומחמת זה הנשמות שבדורות הללו שהם בחי' רגלים אשר עליהם איתא עד דמטא רגלין ברגלין עיקר התיקון שלהם היא באמונה היינו להאמין שמלא כל הארץ כבודו ומלכותו בכל משלה וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם יאמין ולא יפול לב האדם ויאמר הנה הנשמות שבדורות הללו הם ממקום נמוך והמוחין והלבבות נמוכין ומה יועילו הדבורים שלו רק יאמין שאפי' דיבור קטן של יהודי עושה רושם למעלה כדכתיב אלוקי הרוחות

לכל בשר כי למה רצה הקב"ה כלל בעבודת בני אדם הלא עבודת המלאכים גדולה מעבודת בני אדם אך רצון הבורא בדווקא בעבודת האיש השפל וכן רצון הבורא בדווקא בעבודת נשמות שבעתים הללו וכמו שהרגלים צריכין אל הגוף והראש כן הראש צריך אל הרגלים שהם מעמידים כל הגוף ונשען עליהם וזה פי' והי' עקב תשמעון וכו' והי' לשון שמחה עקב תשמעון שיהי' שמחה לפניו ית"ש אם האנשים שהם בבחינות עקביים ישמעו למצותיו ית"ש ואז בודאי ושמר ד' א' לך את הברית ואת החסד וד"ל: עוד מפ' הנ"ל והי' עקב תשמעון כתיב סוף דבר הכל נשמע ר"ל צריך האדם להביט ולהשגיח בכל דבר סוף הדבר מכל עניני עוה"ז ותענוגיו כי הכל כאין וכן סוף האדם וכשישגיח האדם בכל זה יכנע וישבור לבבו מפחד השי"ת ויבוא לידי יראת ד' כדכתיב עקב ושמרתם אותם או ירצה כי הנה באדם יש רמ"ח אברים וש"ס הגידים ובתורה יש רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת והאדם מחויב לעבוד בכל אבריו וגידיו וכשישגיח האדם על סוף כל דבר מעניני העוה"ז וסוף האדם ויסתכל במעשיו ויראה איך הוא מרוחק מהשי"ת יקטין בעיניו ויפחד ויחדל מלעשות מצות השי"ת ולא כן הוא דרך אמתי כי אם יתרחק מעבודתו בהמצות יהי' רחוק מד' כדכתיב את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ואדם נברא לירא מלפניו ולעשות מצות השי"ת ועצה לזה היא יראה עילאה כדכתיב ראשית חכמה יראת ד' וזהו והי' עקב תשמעון שהוא הסוף כדכתיב עקב ענוה יראת ד' אך ושמרתם ועשיתם אותם שיהי' היראה באופן זה שיוכל לקיים מצות התורה היינו ביראה עילאה כדכתיב ראשית חכמה יראת ד' וד"ל:

ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה. אמר הרב ז"ל כי זה ידוע כשהקב"ה גוזר גזירה הצדיק מבטלו וא"כ ירא הקב"ה לגזור גזירה שמא יבטלנה הצדיק וזה פי' הפסוק ועתה פי' בעת הזאת מה ד' א' שואל מעמך פ' מבקשין ישראל מד' כ"א ליראה שיהי' צדיקים בעולם וירא הקב"ה לגזור גזירה שמא יבטלנו הצדיק וד"ל:

כי תצא

אשר קרך בדרך. אמר בדרך צחות אשר קרך היא לשון יוקר פירש שהיצר הרע קרך היינו שהיצר הרע מפתה אותך שתהי' יקר בעיניך בדרך פי' כי אתה הולך בדרך התורה ותיקר נפשך בעיניך ואח"ז שאל הרב ז"ל למה לא כתוב אשר יקרך בדרך והשיב בלשון צחות כי מהראוי והנכון שלא יהי' יהודי בדרך הזה בלשון אשכנז [סיא איז ניט גלייך אז איין יוד זאל זיין בא דעם דרך]:

כי תבוא

והי' כי תבא אל הארץ וכו' אע"פ שאוה"ח כתב שהשמחה היא כי תבא אל הארץ עליונה ואני אומר להיפך שעיקר השמחה היא בהטיב דרכו בעוה"ז כי אין זה שכל דנהרין לי' שבילין דרקיע כשבילי דנהרדעי כי העיקר היא להנהיר שבילי דנהרדעי כשבילין דרקיע וד"ל ולקחת מראשית היינו מראש היום ואם ח"ו מבלבל ראש היום הגם שלומד אחר כך ומתפלל על כל זה הבל המה מעשי תעתועים ולהיפך אם מקדש ראש היום לד' אזי יהי' בטוח שכל מעשיו של כל היום יהי' לשם שמים וזה שאמר הכתוב אלקים אלי אתה אשחרך פי' לשון שחרית ראש המחשבה בשחרית הוא צמאה לך נפשי כמה לך בשרי לך דווקא אזי בארץ ציה ועיף בלי מים אפי' הולך אח"כ בארציות היינו במשא ומתן בלי מים אין מים אלא תורה כן בקודש חזתיך אוכל לחזות אותך בקדושה. וזה פי' מפני שיבה תקום היינו קודם שתזקין בהיום תקום היינו בתחילת היום וזה פי' צעיר אנכי לימים כמו צעיר שיש לו כח יותר מן הזקן כן צריך להיות צעיר לימים ולמשול על הימים ולא הימים עליו ח"ו וזה פי' החכם עיניו בראשו היינו בכל הראשית בראש השנה ובראש חודש בראש השבוע ובראש היום. זקני המגיד ז"ל אמר ושמת בטנ"א ר"ת טעמים נקודות אותיות היינו שצריך ראשית המחשבה ליתן בתפלה ואז הוא טוב לו:

באופן הב' ולקחת מראשית כל פרי האדמה ופי' רש"י מראשית ולא כל ראשית. מראשית נקרא הצדיק הדור. ולא כל ראשית שיש הרבה צדיקים אבל צריך כל איש לדבק עצמו לצדיק הדור. וזה מראשית כי צדיק הדור יש לו בחינת צינור כמו הצינור שדרך אליו יורדים כל ההשפעות לעולם ולכן צריך צדיק הדור לראות שלא יסתם בו איזה דבר כי אז ח"ו לא יוכלו לירד השפעות לעולם וצריך כל אחד ואחד לבקש מהשי"ת שיקבל השפע מהצדיק הדור וזהו פי' והי' לשון שמחה כי תבוא אל ארץ החיים ששם מקום השמחה אז יוכל לקבל ההשפעה מהצדיק הדור ויש אנשים שוטים ומתנגדים ששואלים לחסידים למה הצריך לך להצדיק ומה פעולה פעלת אצל הצדיק אבל הם שוטים ואינם יודעים פעולת הצדיק:

ועוד אמר בשבת זה שיש אנשים שצריכים לשוב בפשיטות מעבירות שבידם ר"ל ויש אנשים אחרים שהתשובה שלהם היא שידעו שכל מצות ומעשים טובים ותורה שלהם עדיין אינו בשלימות שלא יהי' באמצע איזה פני' ויש אנשים שהתשובה שלהם ע"ז האופן שידעו שכל מה שעשו עדיין אינו התחלה נגד השי"ת וד"ל:

עוד אמר בשבת זו כעת אין לנו לשאול רק מתנת חנם כי בימים הקדמונים הי' אנשים שפרשו א"ע מן העולם ומתקרבים להשי"ת הי' להם לשאול שכר על עבודתם אבל עכשיו

שהעולם נתגשם מאוד אין לנו לשאול רק מתנת חנם אך מקודם שישאל מתנת חנם צריך להתישב את עצמו באיזה אופן עומד בהיכל המלך לבקש מ"ח ע"כ צריך לשוב מקודם ושלשה חלקי תשובה יש כנ"ל:

עוד מה שאמר על פרשה הנ"ל בשנת תר"ז

והי' כי תבא אל הארץ וכו' ולקחת מראשית כל פרי האדמה, ופי' רש"י מראשית ולא כל ראשית. הנה כתיב חצבה עמודי' שבעה זה הז' מדות צריכים להעלותם למקורם היינו מדות החסד שהוא מדת אהבה לא יהי' רק להשי"ת וכן מדת היראה שאם תבוא לאדם יראה חצונית צריך לדחות היראה הזאת מפני יראת ד' כי הוא השליט בעולמו ולית אתר פנוי מיני' וכן מדת התפארת שהיא התפארו' שאם יבוא לאדם גדלות ח"ו יחשוב שהתפארות אינו שייך רק להקב"ה וכן מדת הנצחון וכן שאר המדות וזה ענין הבכורים שהי' משבעת המינים נגד ז' ימי הבנין ולזה נאמר אשר תבא מארצך שצריך להביא כל הדברים הגשמיים מז' המדות לפני ד' אלקיך וזהו ראשית בכורי אדמתך תביא בית ד' אלקיך והנה כתיב בראשית ברא אלקים ותרגום בחכמתא ברא כי ראשית נקרא חכמה וצריך להקדים היראה להחכמה כדכתיב ראשית חכמה יראת ד' ובאם לאו נקרא חכמתו מרובה ממעשיו ויראה היא השער להחכמה כמו שכתוב זה השער לד' וזה וזאת מתחברין כחדא כדאיתא בזוה"ק ע"פ בזאת יבוא אהרן אל הקודש כי היא מדות היראה ע"כ אני אומר שאם האדם אין לו אמונה וי"ש אף שהוא לומד ומתפלל וחושב בדעתו שהוא עושה רצון הבורא ב"ה אז הוא מהיפך אל היפך ולזה פי' רש"י מראשית ולא כל ראשית כי ראשית נקרא חכמה כנ"ל רק צריך להקדים היראה להחכמה בל יהי' ח"ו חכמתו מרובה ממעשיו וזהו ג"כ ענין תשובה תשוב ה' שצריך להשיב כל המדות להבורא ב"ה וזה ענין מה שאמר בגמרא במקום שבעלי תשובה עומדים אין הצדיקים גמורים יכולין לעמוד ולכאורה הדבר פלא הצדיק שלא טעם טעם חטא יהי' במדריגה קטנה מהבעל תשובה שעשה כמה עבירות מקודם רק הענין היא כי יש ביטול דינים ומיתוק דינים, ביטול דינים נקרא מה שהחוטא משליך הרע שלו ומבטל אותו ומתחיל להיטיב דרכו וזה נקרא צדיק גמור והראי' מהגמרא המקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק גמור ונמצא רשע מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו וממילא מובן שהעושה תשובה ועוזב דרכיו הרעים נקרא צדיק גמור אך המתקת הדינים נקרא היינו תשוב ה' כי המתקת דינים היא שמעלה הכל להבורא ב"ה כי בכל דבר יש טוב ורע והאדם העובד להעלות הניצוצים קדושים לד' ממילא יפול הרע וזה נקרא המתקה אמנם זה צריך להיות רק בדברים המותרים כמאמר ז"ל קדש עצמך במותר לך הגם שיש גם בדברים האסורים

חיות הבורא ב"ה כמאמר ואתה מחי' את כולם רק שהבורא ב"ה הבין ויודע שבדברים האסורים הרע גובר על הטוב וא"א להעלות הטוב הנמצא שמה ויוכל ח"ו להשאר שם לכן אסור הדברים ההם ולזה אני אומר היום קודם ר"ה שצריך לעשות תשובה היינו תשוב ה' כנ"ל היינו בכל דבר שעושה במאכל ובמשתה ושאר דברים שיהי' רק בשביל הבורא ב"ה ובזה בכל דרכיך דעהו כל זה היא בצדיקים הקודמים אך עכשיו לא די שבדברים הגשמיים אינם מכוונים להבורא ב"ה אלא אף בתורה ותפלה אינו מכוונים לשמו יתברך וד' ישיב לבנו לעבודתו וליראה אמן כן יהי רצון:

ראש השנה

שאל הרב זללה"ה למה נקבע ראש השנה בראש חודש ועל זה אמר פשט הכתוב אם עונות תשמר יה אדני מי יעמוד כי עמך הסליחה למען תורא ופשט הכתוב כך היא על דרך הגמרא שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח וזה פי' הכתוב אם עונות תשמר יה פי' אם אתה תשמר העונות ולא תרצה לסלוח על העונות אם כן אדוני מי יעמוד איך אתה בעצמך בלא סליחה על שמיעטת את הירח כמאמר הגמרא הנ"ל:

חנוכה

בימי מתתיהו בן יוחנן כ"ג. והקשה הרב למה יחס אותו אחר יוחנן כ"ג הלא יוחנן כ"ג הי' צדוקי כמאמר חז"ל יוחנן כ"ג שימש בכהונה גדולה פ' שנים ולבסוף נעשה צדוקי ותירץ כי זה ידוע שצדוקי אינו מאמין בתורה שבעל פה הנקראת נר מצוה שמצוה לשמוע דברי חכמים ותורה שבכתב נקראת תורה אור ונמצא שיוחנן לא האמין בנר מצוה ואיתא בברכות דמתתיהו זהו רב יהודא ואיתא בגמרא הניח חנוני את נרו מבחוץ חנוני חייב רב יהודא אומר בנר חנוכה פטור ואמר הוא זללה"ה כי חנוני היא אותיות יוחנן וזה פי' יוחנן שהוציא והניח את נרו מבחוץ היינו נר מצוה כנ"ל חייב אבל ר' יהודא פוטר היינו כי ר"י הוא מתתיהו ורוצה לתקן נשמת יוחנן כ"ג ולפטור אותו ותיקן אותו ע"י נר חנוכה כי ע"י נעשה הנס וזה שאמר מתתיהו בן יוחנן כ"ג שיחס אותו אחר יוחנן כ"ג וד"ל:

ט"ו בשבט

מה שאמר בט"ו בשבט בשעה שהי' נותנין הפירות על השלחן. פתח ואמר **כתיב** מרפא לשון על חיים וסלף בה שבר ברוח והנה כתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם היינו כי כל מה שברא הקב"ה

בעולם צריך הכל להתקרב אל האדם וע"י מתקרב הכל לאין סוף ב"ה וזהו הפי' אדם כי יקריב מכם קרבן העיקר שיהי' קרבן לד' כי זה בכח האדם דווקא שיהי' קרבן לד' ועי"ז מן הבהמה וכו' תקריבו הכל את קרבנכם עי"ז שאדם מקריב את עצמו ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו לד' עי"ז מעלה ומקריב הכל בחינות בקר ובהמה וצאן ג"כ לד' וכל זה כשאדם זוכה להיות קרבן לד' כי לאו כל אדם זוכה לזה כי מקודם צריך להיות רוח נשברה כמ"ש זבחי אלקים רוח נשברה היינו כשעדיין אינו ראוי להיות קרבן לד' מחויב להיות ברוח נשברה בכדי שיהי' בבחינות זבחי אלקים היינו שיהי' קרבן לד' לבחינות אלקים ע"י רוח נשברה כי לב נשבר ונדכה אפי ע"י בחינות אלקים היינו צמצומים ודינים ג"כ לא תבזה רק העיקר שיראה האדם להתקדש ולטהר את עצמו בכדי שיזכה להיות קרבן לד' דווקא ושיתברכו ע"י כל בחינות ומדריגות הנמוכין וזהו פירש מרפא לשון על החיים מי שמקריב את עצמו באמת אזי הוא מרפא לשון כי על ידו מעלה הכל ונמתק הכל וסלף בה היינו מי שאינו במדריגה הנ"ל אזי תקנתו שבר ברוח היינו לב נשבר שיהי' בבחינות לב נשבר זבחי אלקים רוח נשברה כנ"ל וזהו בט"ו בשבט ר"ה לאילנות כי האדם על השדה ומי שזוכה ביכלתו להתקרב לעץ החיים מעת הזאת לעשות א"ע קרבן לד' שיתעלה הכל ע"י וד"ל:

פורים

חייב אינש לבסומא בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי והנה אין זה בוודאי תכלית המכוון ח"ו אכן הפירש היא כך שכל אדם ירא את ד' חייב לבסומי עצמו בתורה ומצות שהמה נקראים פירות בעוה"ז שהוא עולם עובר והקרן קימת לעולם הבא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי היינו שכל המדות לא יהי' רע ח"ו רק כולו ברוך ואז בעולם הבא לא ידע בין ארור לברוך כלל ויהי כולו ברוך וד"ל:

פסח

אמר כתיב ותרבו ותגדלו ותבואו בעדי עדים שדים נכונו ושערך צמח ואת ערום ועריה ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי וכו' ודקדק בתחלה על מאמר המשנה באבות ראב"ע אומר כל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת וכו' והקשה הלא עיקר כוונת התנא באמרו אין חכמתו מתקיימת היא משום שמעשיו מועטים מחכמתו לא משום שחכמתו מרובה ממעשיו והתנא החסרון בא להשמיעני באדם שיש לו מעשים מועטים מחכמתו זה גורם לו שחכמתו אינה

מתקיימת וא"כ כך הי' להתנא למינקט ולומר כל שמעשיו מועטים מחכמתו אין חכמתו מתקיימת ולמה נקט בהמעלה ברישא כל שחכמתו מרובה הלא המעלה אינה גורמת לו רק החסרון גורם לו. אמנם לכל דבר ברא הבורא ב"ה נרתק להיות החפץ מתקיים על ידי הנרתק ע"ד אומרו לשמש שם אוהל בהם והנרתק היא המכסה שלא ינקו החיצונים ח"ו מהחפץ והנה החכמה היא החפץ והמעשים הם הנרתק והם הם הכלי המחזיק להחכמה וכשהחכמה מרובה נמצא האי מותר החכמה שוב אין לו נרתק להיות מתכסה בו ועומד ברגליו ויכלו לאחוז בו החיצונים ח"ו ואינה מתקיימת ע"י המותר אפי' גוף ומקצת החכמה המונח ומתכסה בהנרתק כיון דבטלה מקצתו בטלה כולה ח"ו ונמצא דעיקר החסרון היא בהאי גברא מה שחכמתו מרובה ואין לו נרתק משום זה בטלה כולה ולזה נקט התנא החסרון ברישא ואמר כל שחכמתו מרובה ואין לו נרתק זה גורם שאינו מתקיימת והנה בצאת ישראל ממצרים ונפתח להם שערי אורה בהתגלות חמשים שערי בינה אז חכמתם מרובה אבל לא הי' להם שום מעש"ט שיהי נרתק וכלי להחזיק החכמה ואחזו להם הישראל הנך שני מצות דם מילה ודם פסח להיותם הם המעשה ויחשב אלו כמעשים מרובים להיות נרתק וכלי להחזיק החכמה והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו החשיב להם השני מצות אלו כמעשים מרובים וזה שאמר ותרבי ותגדלי בהיות נפתח לכם שערי בינה ותבואי בעדי עדים רומז לחמשים שערי בינה שדים נכונה ושערך צמח כי החכמה קם בהם ועומד נכון אמנם את ערום וערי' בלי לבוש והחכמה היא בהתגלות בלי נרתק ומכסה וברחמי השי"ת התחסד עמהם ואמר להם וארא מתבוססת בדמיך תרי דמים דם הפסח ודם מילה ואלו השני מצות חשובים לפני השי"ת כמעשים מרובים שעל ידי זה יתקיים החכמה וזה שאמר ומסיים ואומר לך בדמיך חיי להיות החכמה חי וקיים כנ"ל וד"ל:

שבועות

פעם אחת בשבועות פתח ואמר כתיב והביטו אחרי משה שחשדוהו באשת איש וכי שייך להגיד זה על משה רבינו ע"ה אך האמת היא שקודם חטא אדה"ר הי' הטוב מופרד מהרע לגמרי ולא הי' שום תערובות טוב ברע אכן אחר החטא נעשה תערובות רע בטוב ואין דבר שאין בו תערובות טוב ברע ולכן בכל דבר אפילו בהצדיק הדור אמיתי יש בו טוב ורע הטוב נקרא אצלו פנים והרע נקרא אחור והצדיק בכל עשיותיו מפריד הרע מהטוב ולכן כשאדם בא להצדיק יוכל ח"ו לראות אותו בבחינת הרע הנקרא אחור מאחר שיש בו ג"כ רע על כן אם זה האיש הבא באמת להתקשר את עצמו בהצדיק ולהביט

היטב בהצדיק אזי עוזר לו השי"ת שיראה את הצדיק רק בהטוב שלו בבחינת פנים והאיך שהוא מפריד הרע מהטוב אכן אם בא להצדיק ואין בלבו להתקשר אליו יוכל להזדמן שיראה אותו בבחינת אחור ח"ו כי כמו שבא לראות כך בא ליראות ואז ח"ו יוכל לחשוד את הצדיק וזהו שנאמר והביטו אחרי משה היינו שהביטו בו בבחינות אחור מלמד שחשדוהו באשת איש וד"ל:

קינות

השיב אחור ימינו. הנה בזמן שבית המקדש הי' קיים היתה יורדת השפע לישראל מצד ימין ולאומות העולם מצד שמאל ואחר החורבן יורדת השפע מקודם מצד ימין לשמאל שהם האומות העולם ומשם יורדת השפע לישראל ולכן גם ההשפעה שהיא כעת אצל ישראל היא בבחינת שמאל ומסוכן מאוד ויוכל להזיק יען כי היא מסטרא דשמאלא וזה תלוי אם האדם עושה בהשפעה מצות ומעשים טובים וצדקה אזי נמתק השפע ונעשה בחינת ימין אכן אם בא השפע לאיש כילי רח"ל אזי נשאר השפע בבחינת שמאל וצריך הירא דבר ד' להשמר ממנה כי היא מסוכן לו מאוד וד"ל:

ליקוטי נ"ך

הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח ואמר הרב זללה"ה דהנה ידוע לכל כי צפון מרמז על עושר מצפון זהב יאתה ודרום מרומז אל חכמה כמאמר הגמרא הרוצה להעשיר יצפין והרוצה לחכים ידרים והנה האדם כשיוצאת הנשמה מעולם העליון מזהירים אותו לילך אל דרום בכדי לקנות חכמה חכמת האמת תורה ומצות כמאמר הגמרא שמשביעין אותו הוי צדיק וכו' אבל האדם לא כן הוא עושה כשבא לעולם הזה הוא סובב אל צפון לאסוף הון רב סובב סובב הולך הרוח רק לצבור כעפר כסף וצריך אחר מותו להתגלגל פעמים ושלש לתקן זאת וזה שמסיים הכתוב ועל סביבותיו פירש ע"י הסביבות שמסבב רק לקנות עושר שב הרוח צריך להתגלגל בגלגול אחר גלגול וד"ל:

אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח כי האמת היא שיש ד' בחינות מדרגות במרכבה ארי' שור נשר אדם והאדם הוא ראשון וכן יש ד' יסודות אש רוח מים עפר ויסוד העפר הוא נמוך מכולם וכן יש דומם צומח חי' מדבר והנה כתיב ופניהם פני אדם היינו שתפארת של כולם כשיש להם פני אדם והיא מפני שהמעלה של האדם הוא כשהוא שפל בעיניו בבחינות עפר כמו שכתוב והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על

פני האדמה כי עפר אתה ואל עפר תשוב וכשהוא במדריגה זו אזי הוא משפיע לכל הבחינות וגדול מכולם וזה הפירש אם רוח המושל תעלה עליך היינו כשיש לאדם רוח המושל היינו כח החכמה והשכל שמשיג בחינות אלקית אף על פי כן מקומך אל תנח שהוא הכנעה והשפלות אשר זה עיקר המעלה מבחינות אדם שעל ידי זה משפיע לכל המדריגות וגדול מכולם וד"ל:

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי, והקשה הרב למה שינה הכתוב בלשון. מעיקרא כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם א"כ הי' לו לסיים ולא דרכי דרכיכם, ולמה מסיים ולא דרכיכם דרכי. אך הפירוש היא כך כי ידוע למי שיודע וכן הוא האמת כי האדם בעת עמדו בתפלה לפני הבורא ב"ה מחשבות לבו הולך וסוער במחשבות זרות בעצות ותחבולות אך להשביע תאוות נפשו הן בממון ושאר תאוות לזאת מתמי' ואמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם האם לא זאת היא האמת אשר בעת שאתם נצרכים לחשוב מחשבותי בעמדכם בתפלה לפני בוודאי הי' מהראוי והנכון לחשוב מחשבותי ולא לדבר משפה ולחוץ ולחשוב מחשבות זרות הוא מחשבותיכם פירש מחשבין אתם מחשבות שלכם איך לעשות בעסקיכם לזאת מסיים הפסוק ולא דרכיכם דרכי פי' למה לא תהי' זאת בעת שאתם עוסקים בעסקיכם הן עניני משא ומתן והן בשאר ענייניכם למה לא תעלה על לבבכם דרכי ולידע שאני ד' השוכן בתוך כל הדברים שבאו לכלל הוי' כמאמר הכתוב ומלכותו בכל משלה והבן:

אחת שאלתי מאת ד'. אחת מרומז על הנשמה שנקראת יחידה שאלתי מאת ד' עד זמן קצוב וא"כ כששאלתי אזי אני שואל עלי' ומחייב אפי' מאונסין על זה מסיים אותה אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי ואז יהי' שאילה בבעלים ואפטר:

ונפשי כעפר לכל תהי'. היינו כי על העפר הכל דשין בה ואף על פי כן היא משפיע לכל כי כל הזרעים והירקות והתבואות ושאר דברים המה מן העפר ואדרבה על ידי שהכל דשין בה וחורשין אותה היא משפעת יותר וזה ונפשי כעפר לכל תהי' כי הצדיק הוא משפיע לכל ויש עליו מקטריגים ומסטינים ומלשינים והאמת ידוע אם ירצה הצדי' יכלו ויאבדו מן העולם אך אין רצין הצדיק בזה בכדי שיהי' בזה טובה לישראל ויהי' נשפע שפע רב להעולם והבן

גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. בעת שהי' מוליכין אותי לבית האסירים הי' אומר פסוק זה גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא ר"ל לא אירא כי זה גזרתך אך זאת רע לי כי אתה עמדי כביכול בצרתם לו צר וד"ל.

שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. בעת שישב בהמשמר אמר פסוק זה מה שהשרים רדפוני זה חנם לא אירא מזה. אך ורק מדברך פחד לבי שמא זה גזרתך ואם זה גזרתך ומידך נתנו לי אזי שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב כי אני מקבל עלי גזרתך באהבה:

רגליה יורדות מות ואמר הרב כי צריכים להבן ענין היסורים שאחר המיתה למה הם הלא האדם כבר מת ולא יוכל להטיב מעשיו אך הענין היא כדי למרק עוונותיו כענין בגד הנתונה לכובס וכן היא הפשט גם כאן רגליה היינו היסורין שיהי' לישראל קודם ביאת משיח כי רגל היא כינוי לסוף יהי' כמו דוגמת יסורין של יורדי מות היינו כי הגם כשישראל לא יטבו מעשיהם עכ"ז אחר היסורין שיהי' למרק עוונתיהם:

באופן אחר רגליה יורדות מות והפסוק מדבר במינות ושאל הרב ומה זה אשר על מינות נאמר הלשון רגלי' יורדות וכו' ועל רשאים גדולים אשר אין לשער תאוותם לא נאמר זה הלשון ואמר למשל כשאדם נופל לבור עמוק אם הוא קשור בחבל למעלה לא יפחד כלל יען כי הוא קשור בחבל יוכל להחזיק את עצמו בחבל ולעלות מן הבור אכן אם נופל לבור אף אם אינו עמוק כ"כ אם אינו קשור בחבל א"א לו לעלות בשום אופן כן הדבר הזה כי ישראל המה קשורים בד' והמה באמונה בהשי"ת ובתורתו ומצותיו וכמו שנאמר ביעקב חבל נחלתו לכן הרשעים הגם שבתאוות שלהם נופלים לבור עמוק עכ"ז יוכלו לעלות כשיחזקו א"ע בחבל היינו אמונת השי"ת ואיך חטא נגדו ובתורתו ובהתדבקות בצדיקי' אזי ישוב מיד בתשובה שלימה אבל האפיקורסים כיון שניתקו מהאמונה היא החבל אף אם אינו מזוהם כ"כ עכ"ז קשה לו לעלות וד"ל:

מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה. והקשה הרב וכי מה שעשה עבירה אחת לבל יטה אוזן לשמוע דברי תורה תהי' עונשו לתעב תפלתו אך הפירש היא כך מסיר אזנו משמוע תורה פי' שמסיר אזנו משמוע דברי תורה אשר שמע כמה פעמים ונפשו קצה וחושב הלא שמעתי זה דברי תורה כמה פעמים ומסיר אזנו משמוע תורה בעבור זה לכן מסיים הפסוק גם תפלתו תועבה כי הלא בכל יום מתפלל תפלה אחת אשר התפלל מתמול שלשום ואם האדם מסיר אזנו משמוע דברי תורה ששמע כבר גם הקב"ה מתעב תפלתו ומשלם לו מדה כנגד מדה כי גם הוא מתפלל בכל יום תפלה אחת:

כתיב נושא עון. והקשה הרב למה לא כתיב מוחל עון או סולח עון ואמר הרב כי הנה האדם נברא באברים ונותן בו נשמה וחיות אלקות וצריך האדם השלם לעבוד את ד' בהחיות והאברים ואז נקרא חי וחי נושא את עצמו אבל כשפגם ח"ו באברים נאבד החיות מהם ונקרא מת וא"כ איך הולך אח"כ לעסוק בעניני עוה"ז כיון שהוא בחינת מת

אך היא חסדי השי"ת שאעפ"כ הוא נושא את בעלי העון כדי שיוכל לעשות את הכל וזה נושא עון שהבורא ב"ה נושא את בעלי העון וד"ל:

רבים מכאובים לרשע והבוטח בד' חסד יסובבנו. והקשה שכתוב אתנחתא אחר תיבת והבוטח בד' ולפי הנראה הי' צריך לומר אחר תיבת לרשע כי שם הפסיק הענין ותירץ שפירש הכתוב היא כך רבים מכאובים יש לרשע והמכאוב הגדול שבכלן שרואה שאחד בוטח בד':

ד' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי והלשון אינו נכון דהול"ל אם ד' עוזר לי אך האמת היא כי צריך האדם לבקש מהשי"ת על כל עניניו ועוד יותר על אוהביו היינו כי דרך בני אדם שאוהבים הם עוזריו ויודעים במסתריו ועסקיו הנסתרים וצריך לבקש מהשי"ת שלא יתהפכו ח"ו לשונאי' וירעו לו כי יודעים כל סודותיו ועסקיו הנסתרים ואני אראה בעצמו בשונאי פירש לשמור מהשונאים שלא לגלות לפניהם מצפוני לבבי וד"ל:

בפי ישרים תתרומם ובשפתי צדיקים תתברך וכו' והקשה הרב למה שינה החרוז בלשון אצל ישרים אמר בפי ואצל צדיקים אמר ובשפתי ואצל חסידים אמר ובלשון ואצל קדושים אמר ובקרב אך הענין היא כי יש ד' מדריגות גבוה מעל גבוה וכל אחד עובד להשי"ת במדריגה הגבוה מבחינת חבירו כי יש מדריגות ישרים וצדיקים וחסידים וקדושים ומדריגות ישרים היא מדריגה קטנה שבמדריגות לכן אמר אצל ישרים בפי כי עבודתו בהתגלות לעין כל והכל רואים שצועק להשי"ת אבל מדריגות צדיקים היא בסוד רק שפתי נעות כי אין שומעין קולו רק על שפתי' ניכר הצעקה. לכן אמר ובשפתי צדיקים אבל מדריגות חסידים גדולה ממדריגה זו ואין ניכר אפי' על שפתיו לכן אמר ובלשון חסידים ומדריגות קדושים גבוה מעל גבוה ואין למעלה ממדריגה זו ואפי' בלשונו אינו ניכר עבודתו רק בקרב איש ולב עמוק יהמו מעיו בקרבו לעבודת השי"ת ובזה יש לומר לשון הגמרא ברכות כי איש קדוש עובר עלינו תמיד ופריך בגמרא מנא ידעה ולכאורה קשה מאי קשיא לי' להמקשן מנא ידעה כי ראתה אותו עובד השי"ת בתורה ובתפלה לכן אמרה איש קדוש. אך האמת כי מדריגת קדוש עבודתו בקרב ואין ניכר לשום איש לכן הקשה הגמרא מנא ידעה והכירה באלישע כי קדוש הוא הלא מדריגה טמונה היא בקרבו וד"ל:

ליקוטי ש"ס

אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד הי' נגאלין והקשה הלא בתוספת דמגילה איתא דאלמלא בא' הפירש אלמלא לא אלמלי ביו"ד הפירש אלמלי הי' וא"כ למה כתב כאן

אלמלא בא' אלמלא שמרו ישראל ואמר כי הרב הקדוש ה"ר זוסיא מאניפאליע הי' לו טאג צעטיל והי' נרשם בו כל אשר פעל ועשה בכל יום ובלילה קודם השינה הי' קורא כל הצעטיל ובכה מאוד עד אשר נמחק כל הצעטיל מאיליו והי' יודע כי נמחל לו וכן צריך כל אחד לעשות בכל יום ולהיות ממארי דחושבנא בכל יום קודם השינה ולפחות בכל ערב ר"ח ולפחות בכל ערב ראש השנה ולפחות בכל יום כפור הנקרא שבת שבתון כי בו ביום הקב"ה מוחל כל חטאת עמו ב"י וזה הפירש אלמלא לא שמרו ישראל ב' שבתות פירוש מלשון ואביו שמר את הדבר לשון המתנה כי אם ישראל לא ימתינו על ב' שבתות על יו"כ הנקרא שבת שבתון אלא אם עושין תשובה בכל יום ויום אזי תיכף הי' נגאלין אמן:

איתא במדרש כשהי' הכרובים זה כנגד זה פנים בפנים הי' יודע הכהן גדול שהיחוד מהעבודה נעשה בשלימות ואיתא במדרש בעת שנחרב בית המקדש וישראל נשבו ליליך בגולה נכנס הכ"ג וראה את הכרובים זה כנגד זה פנים בפנים והיא תמוה ואמר הרב דכביכול דוגמת פקידת יוצא לדרך ובזה אמר לפרש דברי המדרש פליאה דאיתא שם לא הי' יום מועד לישראל כתשעה באב והוא תמוה ואמר כי בבית שני לא הי' הכרובים פנים כנגד פנים וביום שנחרב הבית נעשו הכרובים פנים נגד פנים כי חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך והבן:

לעולם ילמוד אדם אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה הלשון תמוה שנראה כאן כמו שמצוה שלעולם ילמוד אדם שלא לשמה ואמר הפירוש שהשי"ת צוה אותנו ללמוד תורה ולהתפלל ולקיים מצות ולהתקשר בו יתברך ואך עיקר הטעם היא שיתקדש האדם על ידי התורה והמצות אשר עי"ז יעבוד להשי"ת בדברים גשמיים ג"כ אך לא יוכל לבוא למדריגה זו כי אם אחר שילך אדם בדרך הישר בתורה ומעשים טובים ויתקדש הגוף ויקשר בד' ולכן צוה ד' ללמוד ולהתפלל וזה לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה היינו שיזכה לזה לעבוד את השי"ת אף בדברים הגשמיים ג"כ וזה עיקר המכוון:

כל המתפלל בעד חבירו הוא נענה תחלה אין שום תפלה מתקבלת למעלה כמו תפלה של רעהו וחבירו של אדם ומי היא חבירו באמת היא הצדיק וזה כל צדיק שמתפלל על האדם בתורת חבירו הוא נענה תחלה וקודם להצדיק שמתפלל על האדם בתורת רבו והאדם הוא החסיד שלו:

אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה כבר דקדקו קמאי הלא אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ואיך שייך לומר ולא

מצא ועוד וכי ביטול תורה לאו עון גדול היא ואמר אפשר הפירש יפשפש במעשיו היינו במעשיו הטובים פירש שזכות המעש"ט שעשה יצילהו מן היסורין פשפש ולא מצא מעש"ט כאלו שיגינו עליו זכותם מן היסורין הללו אזי יתפלל לד' ויתלה בביטול תורה דלעתיד שמחמת היסורין שלו יש לו ביטול תורה ולזה ראוי שהשי"ת יצילו מן היסורין כדי שיוכל ללמוד תורה והיינו דאיתא בגמרא היכי דמי יסורין של אהבה כל שאין בהן ביטול תורה. ולזה דייק הש"ס ואמר אם רואה אדם שיסורין באין עליו דייק ואמר עליו היינו עליו ממש על גופו ולא על ממונו ובניו דבבאים על גופו ממש בוודאי יש בהם ביטול תורה ואז יבקש מהשי"ת שיסור מאתו היסורין בזכות התורה שיהי' יכול ללמוד תורה כנ"ל:

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא כשהי' מתפלל על החולים אמר זה חי וכו' אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהיא מקובל וכו' בגמרא מה"מ אמר רב יהודא אמר רב דכתיב בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ד' ורפאתיו ופירש רש"י אם הניב שפתים הם ברורים בלי מכשול וטעות אז היא שלום והקשה למה מסיים הגמרא סוף הפסוק לרחוק ולקרוב אמר ד' ורפאתיו הלא הם תיבות יתירות הלא כל הדיוק היא רק עד תיבת שלום כפירש רש"י ותירץ עפ"י מה דאיתא ברש"י ע"פ אל נא רפא נא לה אינו מניחך עד שתאמר לי אם תקבל תפלתי ולכאורה קשה למה לא עשה משה מבחן זה אם שגורה תפלתו בפיו אך האמת היא כי המבחן הזה הוא רק דווקא לאדם רחוק שאינו קרובו כר' חב"ד שהתפלל על אדם שאינו קרובו אבל משה ע"ה התפלל על אחותו הי' צריך שיאמר השי"ת אליו שירפאה וזה שמסיים הגמרא תיבות אלו כי המבחן אם הניב שפתים ברורים הם דווקא לרחוק אבל לקרוב צריך שיאמר ד' בפירש ורפאתיו והבן:

שמעון העמסוני ואמרו לה נחמי' העמסוני הי' דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ד' אלקיך פירש אמרו לו תלמידיו וכו' עד שבא ר"ע ולימד לרבות ת"ח והקשה הרב מפני מה פירש א"ע העמסוני וכי לא ידע ג"כ מה שדרש ר"ע ועוד קשה מה זה ששינה הגמרא בלשונו עד שבא ר"ע ולימד ותירץ עפ"י הגמרא מילתא דאתיא ממדרשא חביבא לי' נמצא לפי זה מה שפירש העמסוני ולא רצה לדרוש לפי שירא לרבות ת"ח כי ת"ח יהי' דבר שיצא מדרש ונמצא כי ת"ח יהי' חביבא לי' ח"ו מהשי"ת ולכך לא רצה לדרוש שלא יהי' תלמיד חכם חביב בעיניו מהקב"ה כנ"ל מילתא דאתיא מדרשא עד שבא רבי עקיבא וידע מזה שלא טוב לדרוש והמציא סברא ולומד לרבות תלמידו חכמים והבן:

(אמר המעתיק ע' בבכורות ו' וב"ק מ"א ובקדושין. איתא עד שבא ר"ע ולימד וע' בפסחים כ"ב איתא עד שבא ר"ע ודרש עי"ש)

איתא בזוה"ק שערי דמשכנא מסטרא דשמאלא אמר הרב הפי' מפני שכל דבר המשפיע הוא בחינות דכר ונקרא ימין והמקבל היא בחינות נקבא ונקרא שמאל ולכן אפי' המשכן שהי' מצריך לפעולת בצלאל ועבודתו לכן הוא מסטרא דשמאלא בחי' מקבל ולא עמד לעולם ולעתיד יהי' הבנין מד' לבדו היינו אש מן השמים ולא יצטרך לשום פעולה מבשר ודם יהי' מסטרא דימינא ויעמוד לעולם וד"ל:

בגמרא כשהוציאו את ר"ע להריגה זמן ק"ש הי' והי' מאריך באחד אמרו לו תלמידיו ר' עד כאן אמר להם כל ימי נצטערתי ע"ז מתי יבוא לידי' ואקיימנו עכשיו שבא לידי לא אקיימנו והי' מאריך באחד עד שיצאה נשמתו יצאה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד והקשה הרב ז"ל אחד מה הי' שאלת תלמידיו ר' עד כאן למה הקשה להם האריכות שלו ב' מה בא הבת קול להשמיענו הלא הכל רואין שבשעת שאמר אחד יצאה נשמתו ושאר הלשון תמוה מאוד ותירץ ע"פ הגמרא ברכות י"ג וזהו לשון הגמרא תניא סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו אמר ר"א בן יעקב ובדלי"ת אמר רב אשי ובלבד שלא יחטוף בחי"ת והקשה למה הצריך ר"א בן יעקב לפרש מימרא דסומכוס דווקא בדלי"ת ולמה לא מפרש דגם בא' של אחד צריך להאריך כי נודע שאל"ף מורה על אחדות הבורא יתברך, אכן כתיב בקרבתם לפני ד' וימותו מחמת שנתקרבו בדביקות לפני ד' עד שמחמת עריבות נעימות דביקות יצא נשמתם ונדבק במקור העליון אבל באמת אסרה התורה לעשות כן מדכתיב וחי בהם ולא שימות בהן לכן כשמגיעין למדריגה כזו צריך להיות והחיות רצוא ושוב שצריך להשיב ממדריגה זו למטה ממנו כדי לקיים וחי בהם ובזה יבואו דברי ר"א בן יעקב על נכון כי דוקא בדלי"ת יאריך אבל לא באלף שהיא מורה על אלופו של עולם כי אם יאריך באלף וידבק עצמו באלופו של עולם מחמת דביקות יצא נשמתו ח"ו והתורה אמרה וחי בהם ולא שימות כו' אכן בדלי"ת לא איפכת לן האריכות שלו ועפ"ז יבוא על נכון דברי הגמרא שהבאתי לעיל ג"כ כי גם ר"ע למד כן עם התלמידים שבאל"ף אסור להאריך רק בד' מותר להאריך רק כשהוציאו להריגה דן בעצמו הטעם שאסור להאריך באלף כדי שלא יפריד הנפש מהגוף מחמת דביקות וכתיב וחי בהם ולא שימות בהם אבל עתה כשהוציאו להריגה א"כ ממילא ימית לכן הי' מאריך באלף של אחד שבאמצעות זה יתדבק למקור העליון ואמרו לו תלמידיו ר' עד כאן הלא למדתני שבאלף אסור להאריך והשיב להם כל ימי הייתי מצטער על זה איך יוכל לדבק בא' אלופו של עולם רק שלא הייתי יכול לקיים איתו מחמת הכתוב וחי

בהם עכשיו שבא לידי שממילא ימית למה לא יקיימנה כו' יצאה בת קול ואמר אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד פי' מחמת דביקות של אחד לא ממסרקה של ברזל רק מחמת דביקות וד"ל:

אמר מפני מה לכאורה ההפרש בין איש המוני לאיש המקושר אל הצדיקי יסודי עולם הלא מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה מה יהי' פרנסתו ומאיזה שביל ודרך יבקש הפרנסה כטבע בני אדם אחד הולך ואחד נוסע למרחקים וכל אחד מחפש השביל אך זאת היא ההפרש בין זה לזה היינו כי אדם המאמין והמקושר אל צדיקי יסודי עולם יודע הוא שהכל היא טפלו והעיקר הוא לבא לתכלית עולם העליון ומפני זה נשבר לבו בקרבו אשר מניח חיי עולם ועוסק בעוה"ז שהיא חיי שעה אבל איש המוני שוכח בזה וחושב שעוה"ז היא העיקר ומפני זה המה מלעיגים תמיד מהאנשים יראי ד' וזה דוגמת שמצינו בתורה אצל קין והבל שהי' חושבין גם כן פרנסה שהבל הי' רועה צאן וקין הי' עובד אדמה והכל היא בשביל מזונות ואצל הבל כתיב ויהי הבל רועה ויהי היא לשון צער רועה היא לשון התרועעה לשון שבירה שידע שהכל היא טפל לו והי' נשבר לבו בקרבו אבל בקין כתיב וקין הי' עובד אדמה הי' היא לשון שמחה וגרם זאת מה שהרג אחיו:

ליקוטים

אמר על מחלוקת הרבי ר' ברוך והרב זללה"ה דהנה בכל דור ודור יש צדיקים הרבה אכן נמצא צדיק אחד אשר מדתו מדת מלכות והענין מצדיק הזה היא מהגם שיש בהדור הזה צדיקים גדולים למאוד ואפשר יותר גדולים עכ"ז מוכרחים הצדיקים להיות נכנעים לפניו ואם יזדמן צדיק אחד שאינו נכנע מלפניו יש לו חולשת הדעת והצדיק שמדתו מדת מלכות יוכל להזיק לו הדבר עד שיוכל ח"ו להסתלק מן העולם כי מדתו מדת מלכות ואין מלכות נוגעת בחברתה וכו' וכן מצינו בגמרא ביום שהושיבו את ראב"ע נשיא ונתוספו ד' מאות ספסלי בבה"מ חלשי דעתא דר"ג אחזי לי' בחלמא חצבי חוורא דמליא קוטמא ואמרו בגמרא ולא היא אלא לאותבי דעתא דר"ג וקשה מה הלשון לאותבי הו"ל למימר לאתישבי דעתא ועוד קשה למה אחזי לי' בחלמא כן. מוטב הי' לאחזי לי' האמת למען אשר לא יעשה ר"ג עוד כן אך הענין היא כי ר"ג הי' מדת מלכות ונמצא כיון דחלשא דעתי' הי' יכול לפול ממדרגתו ח"ו ולהסתלק מן העולם ולכן הוכרחו להראות לו כן למען יתותב לו מדרגתו וזה לשון לאותבי היינו להחזירו למקומו ולמדרגתו שלא יסתלק ח"ו וכן הענין גם כן מחלוקת דר' ברוך והרב זי"ע ועכי"א:

אמר יש אנשים מתנגדים כאלה שמשבחין את הצדיק ודברי תורתו ואף על פי כן שבע תועבת בלבם לדבר סרה וכו' והענין היא כל צדיק הדור נקרא משה והחולקים עליו הם בחי' קרח ועדתו ואיתא באגדה דרבב"ח אמר לי' האי טעיא תא ואחוי לך בליעי דקרח ושמע שהי' אומרים משה אמת ותורתו אמת והם בדאים וקשה דהול"ל ואנו בדאים אלא הפי' היא כך על אלו אנשים המתנגדים שבכל דור ודור ויש בהם בליעת דקורח. אע"פי שאומרים משה אמת ותורתו אמת בפיהם אבל השקרנות נשאר בלבבם והן בדאין והם ואומרים רק מהשפה ולחוץ וזה והן בדאין וד"ל:

אמר על החסידים כשרואין שרב אחד מתנגד עם רב חבירו והנה גם הם מתנגדים זה לזה אבל האמת היא שאין שייך המחלוקת כי אם לרבנים בעצמם כי היא מחלוקת לשם שמים והראי' דאיתא בגמרא איזהו מחלוקת שהוא לשם שמים מחלוקת שמאי והלל ולא בית שמאי ובית הלל כי באמת בין שמאי והלל היא מחלוקת לשם שמים אבל לא בהתלמידים שהם בית שמאי ובית הלל וד"ל:

משל וטעם אמר על מה שהמחברים הקדמונים כמו רש"י ובעלי התוספות ודומיהן לא פירשו בפירושם כלל עפ"י הנסתר בהתגלות רק החביאו חכמת האמת והלבישו החכמה בפשט רק במקום אחד בפירוש רש"י על פסוק כי שמי בקרבו פי' זה מט"ט ששמו כשם רבו שלא הי' לרש"י לפרש בענין אחר והוכרח לפרש שזה מט"ט ששמו כשם רבו והיינו שגמטרי"א של מטטרו"ן כשם שד"י ולא כן מחברי זמנינו הוציאו חכמת האמת והנסתר משפה ולחוץ בהתגלות לכל ויצטרך טעם. לזה פתח הרב ז"ל ע"ד משל נאה והיא מלך אחד גדול ואדיר מולך בכיפה וחכם גדול עלה בדעתו לבנות לו פלטרין גדולים נאים ומשובחים יפים בכל מיני יופי כפי הנאות למלך גדול כמוהו ושלח והביאו לו אומנים מחוכמים בעניני הבנין והציור וצוה להם כך וכך חדרים תבנו לי כך וכך פתחים וחלונות לכל חדר וחדר וכל חדר משונה מחבירו בענין הציורים. והבונים הנ"ל התחילו לבנות הפלטרים הנ"ל הכל כפי פקודת המלך הן במספר החדרים והן בעניני הצורים לכל חדר וחדר בתכלית היופי וההדור וכל העם שמבחוץ אינם רואים מאומה מהיופי וההדור אשר בתוך הפלטרים כי אם כתלים ופתחים וחלונות ולא יותר רק במי שרצון המלך להכניסו ולהראותו יקר תפארת הבנין ומעלתו. ואחר כך כשגמרו בנין הפלטרים על מכונו כפי פקודת המלך צוה המלך להביא לו אומנים חרשי עץ לעשות לו כלים נאים "מעביל" והתחילו האומנים הנ"ל לעס' במלאכ' המעביל והנה במעביל מוכרחים לעשות' מבחוץ להפלטרים לעין כל עד גמרם ולהכניסם אח"כ כל אחד על מקומו ועשיית הכלים היקרים עיני כל העם רואים ע"כ המשל והנמשל מובן המלך היא מלך

מלכי המלכים הקב"ה צוה לבנות לו פלטרים נאים ומשובחים היא בנין תוה"ק שהיא בנין וקיום לכל העולמות העליונים ותחתונים וכל הנמצאים כולם והמחברים הקדמונים הם האומנים הבונים הפלטרים וכל משך ימי הבנין כל העם מבחוץ אינם רואים מאומה על כן לא הראו המחברים הקדמונים לכל גודל דקות החכמה ששמו בהבנין כ"א פתחים וחלונות היינו פשטות לבוש לחכמת האמת זולת מי שרצון המלך מה"מ הקב"ה להכניסו ולהראות יקר תפארת הבנין ומעלתו היא זוכה ורואה ומבין ועכשיו בזמנינו כבר גמרו הבנין והאומנים עושים "המעביל" עכשיו להכניסו בהפלטרים ועשיות המעביל הכל רואים וד"ל:

פעם אחת אמר הרב תורה והר' רפאל הי' יושב בהשלחן ושאל להרב מפני מה הוא מאחר תמיד להתפלל ועובר זמן קריאת שמע והשיב לו הרב איך שייך אצל צדיק שיעבור זמן ק"ש הלא איתא בירושלמי אימתי זמן ק"ש בשעה שהצדיקים מתפללין ב' מאי לשון זמן ק"ש וכי למעלה שייך זמן הלא למעלה היא למעלה מהזמן אך הענין היא כי למעלה אין שייך זמן אך כיון שהעולם היא בגשם ולבוש גשמיי לכן נקבע זמן לתפלה ג"כ אבל הצדיקים בכל עשיותיהם הם למעלה מהזמן איך שייך זמן וזה היא הפי' עת לעשות לד' הפרו תורתיך היינו מאין נעשה זאת שיש עת לד' היינו זמן לעבודה היא ע"י שהפרו תורתיך על ידי זה נעשה למטה זמן:

אמר איתא בזוהר מאן קרי לי שמעון אי לאו קוב"ה ולכאורה היא גדלות לומר כן ואמר כי האמת היא שיוכל לומר כן הפשט כי ר"ש תמה ואמר מאן קרי לי שמעון כלומר מי יודע שאני נקרא שמעון ולא רבי שמעון אי לאו קוב"ה בלבד אבל כל העולם סוברים שאני נקרא ר' שמעון:

פעם אחת בקשו ממנו אנשים שיתפלל עליהם שיוכלו בנקל ליסע אליו בלא יסורין אמר להם זה הפי' בגמרא איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה ואמרו בגמרא אפי' חוץ לאסקופת עזרה והקושיא ידוע אכן הענין היא כי יכול להיות שהאיש יהי' סמוך לבהמ"ק ולהיות נקרא בדרך רחוקה יען כי נפשו טמאה ומי שהוא טהור נפש הגם כי רחוק מאוד עכ"ז לא יהי' בדרך רחוקה כי כל דבר תלוי ברצון אדם אם ירצה באמת יעזור לו השי"ת שיוכל ליסע:

אמר על שתית יי"ש קודם השינה והחסידים קורין אותו ק"ש של הבעש"ט זלה"ה ואמר בעבור זאת נקרא כן יען כי לפי הדין עפ"י שלחן ערוך אינו מברך ברכה אחרונה בורא נפשות ולכן שותין יי"ש שלא יהי' בורא נפשות ח"ו:

אמר שצריך אדם לשמור מאוד הדיבור שיהי' נקי וצח וצלול כי זה גורם פגם בברית ר"ל ומשל נאה ממניקת שקורין הייביר שאם סותמין הפה של מעלה אינו זב מהפה של מטה דוק ותשכח וסימן לדבר מה שאמר דוד המלך ע"ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה וכן אמר שלמה ע"ה אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וכן אמרו חז"ל בשעת הקידושין שאמרו שאסור לקדש את האשה עד שיראנה עכ"ז אמרו האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי אתתא לידבר עם הארץ בהדי' עין שם מה שפירש רש"י ז"ל:

איש אחד זקן ונשיא פנים הר' ליב מאחניפקיר שמו הי' מקורב עדיין לאביו הרב ר' שלום ז"ל ואחר פטירת הר' שלום ז"ל נסע לרוזין לרבינו זללה"ה ובבואו לרוזין אמר לו הרב אפשר תוכלו לזכור פ"א כשהיתי עוד נער קטן פ"א באתי לחדר אבי ודיבר אבי ז"ל עמכם איזה ענין וכאשר דרכתי על מפתן החדר רמז לי אבי שאצא אולי תוכלו לזכור באיזה ענין עסקתם אולי הם דברים שנוגעים לכללות ישראל מבטיחכם אני שבוודאי יהי' טובה לכללות ישראל ענה הר' ליב הנ"ל ואמר זכרתי אביכם ז"ל למד עמי בעניני ד' חיות שבמרכבה שהם ארי שור נשר אדם ואדם שבמרכבה לפעמים נקרא בשם יעקב ולפעמים בשם ישראל והחילוק שבין יעקב לישראל שבישראל נאמר ישראל אשר בך אתפאר שכביכול הקב"ה מתפאר בישראל וביעקב נאמר כי יעקב בחר לו י"ה שיעקב מתפאר וסניף לי"ה וכך אמר אביכם אם תרצה לראות ישראל שבמרכבה תביט. **בבני** ישראל שעליו נאמר ישראל אשר בך אתפאר ועל דברים האלו באתם ורמז אביכם שתצאו:

כשישב הרב עדיין על פילווארק קאמיניץ על שבת א' הי' כמה רבנים והר' אליעזר מסמאטריש ישב תחת כסא הרב והרב מזינקאוויץ ישב ג"כ תחת הכסא ואצלם ישב ג"כ אברך אחד מרוזין פנה הרב ואמר להאברך הגם אתה בין הרבנים אמת שאתה ב"ה ראוי להוראה ועתה הנכם ב"ד חשוב רצוני שתפסוק פס"ד שתהי' לישראל שנה זו שנה טובה ומבורכת ענה הרב מסמאטריש ואמר א"כ יהי' כך אנחנו מחיובים לפסוק רק באופן שגם הרב יסכים על זה ענה הרב זכורני כאשר הייתי יושב עוד ברוזין הי' מעשה ברינדאר אחד שישב כמה שנים בכפר אחד ופעם אחת חלה הרינדאר והלכה אשתו להעיר הסמוך לכפר ובאת לפני הרב דשם בקובלנא ובבכיה וכך אמרה זה כמה שנים אשר אנחנו יושבים בכפר הזה וכל השאלות וכל הדו"ד אשר לנו אין אנו נוסעים לשום רב רק לכם ועתה תפסקו לי פסק דין שבעלי יבריא ויחזור לאיתנו והרב לא הי' יכול לסבול צערה ובכיתה וצירף עוד שני אנשים אצלו וכתבו פס"ד כדינא רק באופן שגם אני אסכים לדבריהם ושלחו הפס"ד אלי וחתמתי כנהוג ואני אומר כי עבור זה כתיב ועתה יגדל נא כח ד' ביו"ד רבתי כי לדבר כזה [דארף מען האבין איין גאנץ גרויסין יוד]:

האיש אשר נשאו להרב בהחפזו כשברח מרוסין-לאנד בעת שנשאו על כתפו כמה וועלסט אמר האיש להרב רבי מה יהי' שכרי עבור זה ענה הרב. מזומן אתה לחיי עולם הבא וכאשר חלה האיש את חליו אשר מת בו קודם מותו צוה שבשעת מותו יסע אחד מבניו לסאדיגערי להודיע להרב וכן הי' כשבא בנו להרב והודיע לו אז פתח הרב את פיו בחירופים וגדופים על האיש הנפטר עד שכל האנשים העומדים עליו מימינו ומשמאלו לא יוכלו להבין ולסבול למה ישלם לו הרב רעה כזה תחת טובה שעשה לו והרב סיפר העבירות שעשה הנפטר מיום ננער מרחם אמו עד שמת. והלכו לבן הרב לה"ר שלום זללה"ה לפרש להם את דברי הרב ואת שיחו וזאת נתאמת ע"י אנשי אמת שכמה פעמים מה שלא יוכלו להבין דברי קדשו של הרב הלכו להרב ה"ר שלום והסביר להם כי כן הי' תמיד דרכו בקודש ויען הר' שלום ואמר הנה ידוע כי יש עולם שנה נפש. עולם היינו מובחר שבעולם היא ארץ ישראל ומובחר שבא"י היא ירושלים ומובחר שבירושלים היא ביהמ"ק. שנה היינו מובחר שבשנה הם השבתות ומובחר שבשבתות היא יוה"כ. נפש היינו מובחר שבהנפשות הם ישראל ומובחר שבישראל הם הכהנים וכ"ג מובחר שבכולם נמצא כשבא כה"ג ביוה"כ לבית המקדש והי' ביחד עולם שנה נפש כנ"ל היתכן שיאמר איש כזה במקום כזה ביום כזה חטאו עוו פשעו עמך בית ישראל ללמד ח"ו קטגריא אך האמת היא כי לאו כל אדם יכול להתודות ולאו בכל מקום ובכל זמן טוב להתודות ע"כ מוכרח הי' הכ"ג מובחר שבהנפשות ביוה"כ מובחר שבשנה בבית המקדש מובחר שבעולם להתודות בעד כל קהל ישראל וגם כאן האיש הזה לא הי' ביכלתו להתודות על חטאו כי רב היא והוצרך אביו להתודות עבורו והבן:

איש אחד עשיר הי' מקורב להרב ונהפך עליו הגלגל וירד מטה מטה ונסע להרב בקובלנא והבטיח לו הרב שהשי"ת יעזור לו וכמה פעמים נסע להרב והרב הבטיח לו כנ"ל ופעם אחד סיפר לו מסחריו שהם בשפל המצב והרב אמר לו שוב לביתך כי בוודאי ייטב לך השי"ת ונסע האיש לביתו באמונה רבה וחזקה עד שנפל האיש ממדרגתו עד לדיוטא התחתונה ונסע עוד להרב ומחמת צערו וכאבו הטיח דברים כלפי מעלה ואמר כמדומה לי שהשי"ת העלים עינו ממנו אז פתח הרב את פיו ואמר בלעם הרשע ג"כ כך אמר נאום הגבר שתום העין וכו' דהנה ידוע למי שיודע וכן האמת כי יש ארבע מדרגות זו למטה מזו שהם אדם איש אנוש גבר, אדם הוא המדריגה הגדולה מכולם כמו שפרש"י על פסוק אדם כי יקריב מכם קרבן מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל. איש הוא ג"כ מדריגה גדולה כמו שאמר שלמה המלך ע"ה אליכם אישים אקרא. אנוש היא ג"כ מדריגה גדולה כמו שפרש"י על פסוק כולם אנשים כל אנשים שבמקרא לשון

חשיבות אבל מדריגת גבר היא המדריגה התחתונה שאין למטה ממנה וזה שאמר בלעם נאום הגבר מה נאמו ודבורו של הגבר השפל הזה שפל אנשים שתום העין אם הקב"ה מזמין לו איזה יסורין על גופו או על ממונו הוא אומר שהקב"ה סתם והעלים עיניו ממנו כאלו ח"ו אינו רואה אבל נאום שומע אמרי אל אשר מחזי שד"י יחזה הרואה השגחת הבורא בכל רגע ורגע נופל פירש אפי' נופל ח"ו לדיוטא התחתונה אמר ג"כ גלוי עינים שהשי"ת בוודאי רואה בגלוית עינים והוסב הרב את פניו אל האנשים העומדים אצלו ואמר בזה"ל [מי וויל איין מענטשין איין טובה טין אין ער לאזט זיך ניט] כי כתיב מאתו לא תצא הרעות כי באמת הם רחמים גמורים רק מצד המקבלים היא נראה לרעה אבל באמת הם רחמים גמורים:

בשם אביו הה"ק ה"ר שלום זללה"ה אמר לאחד שביקש ממנו שיאמר לו איזה דבר שיהי' לו למזכרת עולם יען בדברי קדשו ואמר לו הכלל אין לך אדם שיעשה דבר רע ח"ו שלא יתחרט אח"כ כי אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס' בו רוח שטות וכשהוא בא אל המוחין וישוב הדעת ומתבונן איך המרה נגד רצון הבורא ב"ה היא מתחרט אך אם החרטה גדולה כ"כ כפי ערך של החשק והתאווה של העבירה שעשה יש בכח החרטה לדחות ולבטל את הרע של העבירה אשר פעל ועשה אבל אם עשה העבירה בחמימות וחשק נמרץ והחרטה היא קלה וקרה אזי אין ביכולת החרטה לדחות ולבטל כח העבירה והרע ח"ו והראי' האמיתית לזה שמתחילה אמר נתן הנביא לדוד המלך ע"ה אחר שבא אל בת שבע כי בן מות אתה וכשהתודה ואמר חטאתי השיב לו נתן תיכף גם ד' העביר חטאתך לא תמות והן הן הדברים שאמרתי שדוד המלך עליו השלום אמר חטאתי בלב נשבר ונדכה ובחרטה גמורה באמת וחמימות מאוד כאשר בא אל בת שבע היינו כפי ערך החמימות שבא אל בת שבע שזהו תשובת המשקל ואז יתבטל תיכף ונשבר כח הרע שנעשה על ידי זה החטא ולכן השיב לו נתן תיכף גם ד' העביר חטאתך לא תמות ע"כ דברי קדשו זללה"ה:

אמר מה שהעולם אומרים בשם השפאליר זיידיא שאמר בענין משיח בזה הלשון [משיח פאר וואס קומסטו ניט איך שווער דיר בא מיין באָרד אז דיא יהודים וועלין ניט תשובה טין] ואני אומר שבוודאי יעשו ישראל תשובה רק אין אני חולק ח"ו על השפאליר זיידיא אך מקודם תהי' הגאולה ואח"כ יעשו תשובה כמו שמצינו שבגזירת בין הבתרים היתה הגזירה של ועבדים וענו אותם קודם החטא. א"כ מהראוי והיושר שתהי' הגאולה קודם התשובה גם כן וזה פירש ומפני חטאינו גלינו מארצנו פירש קודם החטא היתה הגלות ולדעתי זה הענין של משיח מרומז בגמרא פ' הבית והעלי' וזה לשונו שם הבית והעלי'

של שנים שנפלו אמר בעל העלי' לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הדין היא שבעל העלי' יבנה הבית וידור בה עד שבעה"ב יתן לו יציאותיו והנה בית מקדשינו חרב ונפל והקב"ה בעל העלי' יש בידו לבנות אך בעה"ב כנסת ישראל אין בידינו לבנות באתרעותא דלתתא הדין היא כדין הגמרא שהקב"ה יבנה הבית המקדש וידור בתוכנו עד שנותן לו יציאותיו היינו שיהי' הגאולה קודם התשוב' כאמור:

אמר בזה הלשון שיש שוטים כשבא עת ימים נוראים הם צועקים על הבלי עולם היינו פרנסה או בנים שהיא ארעי כי כמה הם כל ימי חיי אדם ומניחין דירת קבע הוא תיקון הנשמה לעה"ב:

אמר בשם הבעש"ט פי' הפסוק פיזר נתן לאביונים שמדת הפזרנות נתן השי"ת לאביונים ולכאורה היא תמוה מה מועיל להם המדה הזאת אם אין להם מה ליתן ותירץ הרב דהנה אם האדם עושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד והנה פי' הפרקליט נודע כי הוא המלאך בעצמו אשר ברא בעשיית המצוה והנה נודע שכמו שיש לאדם נפש רוח ונשמה כמו כן ברוחניות יש נפש רוח ונשמה שהרוח והנשמה הם רוחניות היותר דק והנה למשל אם האדם עושה מצות צדקה במה שנותן הצדקה הוא בורא נפש להמלאך ובמה שאומר ברוח פיו שרוצה ליתן צדקה בזה הוא בורא רוח להמלאך ובמה שמכוון שנותן הצדקה לשם יחוד קב"ה ושכינתי' הוא בורא נשמת המלאך ואם קיים מצות צדקה במעשה ובדיבור ובמחשבה הוא בורא את המלאך קומה שלימה ויוכל להיות לו פרקליט ללמד עליו זכות בעת פקידתו אבל אם אינו עושה מצות הצדקה רק במעשה אבל לא בדיבור ובמחשבה אינו בורא רק נפש המלאך והוא כגוף בלא נשמה ואינו יכול להיות לו פרקליט ללמד עליו זכות אכן השי"ת רוצה לבל ידח ממנו נידח לכן הוא שולח את האיש הזה בגלגול כדי לתקן רוח ונשמה להמלאך שברא כבר ולפי זה הוא מוכרח להיות בגלגול השני עני כי אם יהי' גם בגלגול האחר עשיר אם כן יוכל גם כן ליתן צדקה גם במעשה ואיך יוכל לברוא רוח ונשמה להנפש שכבר ברא בגלגול הראשון ולזה בהכרח הוא לברוא בגלגול השני עני כדי שלא יוכל ליתן צדקה בפועל רק במחשבה ובדיבור ובזה הוא בורא רוח ונשמה להמלאך שברא כבר וזה פירש דברי הבעש"ט פזר נתן לאביונים שהשי"ת נתן מדת הפזרנות לאביונים כדי שיבראו רוח ונשמה להמלאך שבראו בגלגול הראשון ועל פי זה פירש מאמר הכתוב נתון תתן לו ואל ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה כו' והנה הכפל בזה הכתוב א' באומרו כפל נתון תתן ב' באומרו ואל ירע לבבך בתתך לו הוא ג"כ מיותר ג' אומרו כי בגלל הדבר הזה הול"ל בעבור הדבר הזה לכן פירש נתון במעשה תתן לו היינו לרבות עוד נתינה היינו בדיבור שיאמר בתחיל'

הנתינה אני רוצה ליתן צדקה לקיים מצות צדקה ואל ירע לבבך היינו מחשבה וכוונה כי אם לא תעשה כן בגלל הדבר הזה אתה צריך לבוא בגלגול כדי לתקן רוח ונשמה להנפש אשר ברא כבר והבן:

פעם אחת בליל חג השבועות ישב בשלחן ולא אמר תורה ולא דיבר אפי' דיבר אחד רק בכה מאוד ובליל ב' נהג ג"כ כמו בליל א' רק אחר ברהמ"ז אמר הלא המגיד זצ"ל כשאמר תורה על השלחן ואח"כ כשהלכו לביתם הי' חוזרים התלמידים בניהם את התורה זה אמר באופן זה שמעתי וזה אמר באופן אחר כי כל אחד ואחד שמע באופן אחר ואומר אני שאין זה חידוש כי יש ע' פנים לתורה וכל אחד ואחד באיזה פנים שהי' לו בהתורה באותו פנים שמע את התורה מהמגיד זצ"ל ואמר אבל כשמסתכלין היטב בהפנים אין צריכין לומר תורה כי הכרת פניהם ענתה בם וד"ל:

השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם ואמר בפשט כי יש ב' מיני צדיקים צדיק וכן צדיק יסוד עולם והחילוק הוא צדיק היא מי שלומד ומתפלל כל היום ואינו עושה שום רע והוא נקרא על מנת לקבל פרס אבל מי שכל ימיו ומגמותיו הכל הוא לא בשביל הנאותיו רק העיקר הוא עושה בשביל להעלות ניצוץ הקדוש להשי"ת למקורם והוא נקרא צדיק יסוד עולם שמעלה העולם ליסודו והוא למעלה מכל העולם ובזה ההפרש בין צדיק לצדיק יסוד עולם וזה השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם שמים היא צדיק שעוסק בצרכי שמים בתורה ותפלה הוא מעלה אך דברי שמים והארץ היינו הצדיק יסוד עולם שעליו עומד הארץ הוא מעלה כל מה שנתן לבני אדם מאכילה ושתיה ושאר דברים הוא מעלה הכל למעלה מכל ארציות לטובת כלל ישראל ומשפיע שפע לכל ישראל וד"ל:

אמר בתוך לבושין כאשר האדם הוא מלביש א"ע כך השפע הולכות אליו בצמצום שהשפע הולכת מלמעלה בחסדו השי"ת רק שלמטה נעשה מצומצם וזה שאמר הכתוב ואל זועם בכל יום הגם שבחינת אל חסד הוא כדכתיב חסד אל כל היום רק שלמטה נעשה זועם כי שמש ומגן ד' כשם שא"א לראות שמש רק בדרך מגן כן השפע יורדת ע"י הצמצום וע"כ מקבלים יסורים והעצה לזה זבחי אלקים רוח נשברה כשאדם שובר את לבו לפני השי"ת הוא זובח מדת אלקים בחינת מדה"ד כי קרוב ד' היינו מדת הרחמים לנשברי לב וד"ל:

כתיב ויראו ישראל את היד הגדולה אשר עשה ד' במצרים ויראו העם את ד'. אמר העם היא מדריגה פחותה ויראו העם את ד' רק אחר כל הנסים אשר הראם ד' במצרים אבל

ישראל יראו את ד' גם מקודם ואומר אני גם עתה אם יראה ד' כל הנסים והנפלאות כמאז כן עתה ישיבו ישראל ויראו ויפחדו מהדר גאונו:

כתיב ויראו העם את ד' ויאמינו בד' ובמשה עבדו, אמר, אומר אני כי קודם כל דבר מוכרח כל אדם לקבל על עצמו יראת העונש. שלמה המלך ע"ה אמר סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא האלקים היא בחינת דין שמקודם הוא צריך לירא ולפחד מפני העונש היסורים אמנם ישראל הם אז בעת קריעת ים סוף במדריגה הרמה ויראו העם את ד' הוי' הוא מדת הרחמים שיראו ישראל אז יראה עצומה יראת הרוממות ולא מפני היסורין ולכן יוכל לבוא לאמונה אמתית ב"ה ויאמינו בד' ובמשה עבדו:

אמר, ד' יתן אומר, כשהקב"ה נותן לי אומר לאמור ד"ת, אזי המבשרות צבא רב אזי מבשרין למה"ש מהתורה שלי כמו שהתינוק יונק מהדד:

פעם אחת אחר הקידוש אמר האמת היא שהצדיק הולך ממדריגה למדריגה עד אשר מביא את עצמו למדריגה היותר גדולה אשר אין לו עוד שייכות על זה העולם אבל רצון השי"ת אינו כן רק שיהי' לו שייכות עם זה העולם ויתפלל בעד ישראל מה עושה השי"ת מביא עליו היסורים שהם בחינות הצמצום ובהכרח יש לו שייכות עם זה העולם מי לנו גדול ממשה רבינו ע"ה שהי' הולך תמיד ממדריגה למדריגה עד שהגיע למדריגה היותר עליונה שלא הי' לו שייכות עם זה העולם ואמר לו השי"ת הנה אנכי בא אליך בעב הענן פי' רש"י בערפל. וערפל הוא לשון חושך היינו יסורים והיא בחינות צמצום בעבור ישמע העם בדברי עמך וכו' היינו שיהי' לו שייכות עם ישראל והצדיק רוצה לילך תמיד למדריגה עליונה מה עושה הצדיק מוצא ביסורים בחינות אלקים דרגי' דלי' וזהו פי' ומשה נגש אל הערפל אשר שם א' והבן:

אמר על הפאר שפיל הפאר הוא רק הכנה לשמחה ובזה"ז בכל דבר העיקר היא הכנה כי באמת צריך האיש לעשות הכנה מקודם לעבודה היינו שיכין עצמו במחשבתו ובכל איבריו לעבוד השי"ת בעבודה תמה ואח"כ יעשה העבודה בעצמו ואם אח"כ יזדמן שהתפלה אינה כ"כ הגונה מ"מ נשאר ההכנה ובימים האלה התפלה ע"פ רוב אינו כראוי ואם עכ"פ מכוון ומכין עצמו כראוי נשאר לו עכ"פ זה ההכנה וכעת הפאר שפיל היא ג"כ רק ההכנה והיא עיקר השמחה כי בהשמחה אין אנו יודעים איך יהי' נגמר הכוונה:

פ"א בג' ימי הגבלה דיבר ג"כ מענין זה ואמר היכן נאמר בתורה אשר צריך כ"א להיות לו ההכנה קודם שום מצוה, נאמר בתורה קדושים תהיו פי' שאמר הקב"ה קדושים לשון הזמנה והכנה תהי' לכם תכינו עצמיכם לפני כל מצוה כי קדוש אני פירש כי גם אני הי' לי הכנה ד' אלוקכם קודם שאמרתי לכם אנכי ד' אלוקיך וד"ל:

אמר העיקר פורים היא שושן פורים כי ירושלים מוקף חומה מימות יהושיע בן נון וקורין המגילה שם בט"ו וירושלים היא באמצע העולם לב של כל העולם וכתיב להתפלל אליך דרך ארצם:

אמר צדיק עם שבת היא על בחינה אחת היינו שבת היא חיות מכל השבוע היינו כאשר יש לאדם איזה חסרון בעבודתו בכל השבוע אך כאשר בא ש"ק משיג שלימות על החסרון שלו וזהו בא שבת בא מנוחה כי איש הישראלי אין לו תמיד מנוחה כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו ובכל שבוע ושבוע משיג החסרון אחר. אך כאשר בא שבת משיג מנוחה על החסרון שלו וצדיק ג"כ כך כי כל איש הנוסע להצדיק אם נודע לו על מה הוא נוסע ומרגיש החסרון שלו שעל זה הוא נוסע אזי מבטיח שהצדיק יעשה לו טובה גדולה:

אמר ענין ר"ח היא התמעטות הירח וחדושה כשהיא בהתמעטות האחרון אז היא נתחדשה וזה היא ירידה צורך עלי' והיא בחינת אבן מאסו הבונים וכשאבן מאסו הבונים אז היתה לראש פינה וכן היא התנהגות העולם עם ישראל כשהם בשפלות גדול' אז הם צריכין להאמין באמונה שלימה שבוודאי יוושעון לעין כל מצרה לרווחה וזהו הענין ר"ח אדר כי יש י"ב חדשי השנה וכנגדם י"ב צרופי הוי' ב"ה שבכל חודש מאיר צירוף אחד ובר"ח ניסן מאיר שם הוי"ה ב"ה כסדרן ועל כן היא מקור החסד ובכל חודש שנתרחק מר"ח ניסן מאיר הצירוף שלא כסדרן ביותר ובחודש אדר שהוא חודש האחרון שנתרחק ביותר אזי מאיר הצירוף מניסן וצריך האדם להאמין שתיכף יהי' חודש ניסן והיינו משנכנס אדר מרבין בשמחה שתיכף יהי' ניסן מקור הרחמים:

עוד פתח הרב משנכנס אדר מרבין בשמחה שמקור השמחה היא אמונה איזה אמונה היא שמאמין כשגוברין הצרות ר"ל בעולם יאמין שבוודאי יעזור לנו השי"ת תיכף כמו שכתוב עמו אנכי בצרה היינו אנכי כביכול ג"כ בצרה ואנכי היא מקור הרחמים וזה משנכנס אדר מרבין בשמחה היינו באמונה שיוכל להאמין באמונה שלימה שבודאי יעזרהו הקב"ה תיכף ומיד אכי"ר:

בז' באדר מת משה רבינו ע"ה ובאותו יום נולד ובכל יום יש משה רבינו אבל לא ידע איש את קבורתו איך טמון והבן:

עשה למענך אם לא למעננו כלומר עשה למענך וגאלנו כי למה יאמרו הגוים וכו' אם לא כלומר א"ת שאתה סבלן ותוכל לסבול עליך מה שאומרים למעננו עשה כי אין אנו יכולים לסבול עלינו מה שאומרים וכו':

ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ד', אמר זה קאי על היצר הרע במה תוכל לשחוט אותו ופירש הפסוק בג' דברים הא' על ירך פי' עם תאוות המשגל הב' הוא המזבח היא

אכילה כי השלחן נקרא מזבח כידוע הג' צפונה פי' בממון כמ"ש מצפון זהב יאתה ואח"כ תוכל להיות לפני ד' והבן:

פעם אחת אמר אחר קידוש לבנה הלל אומר אם אני כאן הכל כאן בכתבים איתא אם אני כאן כשאדם לומד ומתפלל והוא בעצמו בכאן שיודע שהוא אצל תורה ותפלה הכל כאן כל המחשבות זרות באין ומבלבלין אותו אם אין אני כאן כשהאדם לומד ומתפלל ואין בדעתו שהוא בכאן מי כאן אז הבחי' שנקרא מ"י למי שיודע אותה באה ושורה בכאן. אני אומר אם אני כאן אני נקרא צדיק הדור כשהצדיק בכאן הכל כל הנשמות בכאן. שבאין אצל הצדיק שהוא יעלה לקרב אותן להשי"ת שמיכאל צדיק יסוד עולם דלעילא מעלה ומקרב כל הנשמות להשי"ת כמו כך צדיק יס"ע דלתתא מעלה ומקרב כל הנשמות ישראל להשי"ת וזה שאנו אומרים אחר קידוש לבנה יתגדל ויתקדש שמי' רבא כי כשהצדיק יס"ע דלתתא מעלה ומקרב כל הנשמות ישראל להקב"ה נעשה מזה קידוש השם וד"ל:

פעם אחת בשמיני עצרת בבוקר בעת הליכתו מביתו אל מקום התפלה אחז בדיוקנא קדישא דלי' ואמר שלמה המלך ע"ה לא הי' בו כי אם מעט שערות כי שערות היא קטנות המוחין ואצל המלך שלמה נאמר ויחכם מכל האדם שהי' חכם גדול לכן הי' לו מעט שערות כן האמת העולם אומרים לאנגע האר קערציר שכל:

אמר בשם זקנו המגיד בעיקבתא דמשיחא יהי' קטנות המוחין וזהו שאמר הזוה"ק מאן דהוא רב הוא זעיר ומאן דהוא זעיר הוא רב:

אמר לפרש פי' הזוהר רזא דשבתא הוא שבת דאתאחדת ברזא דאחד דהנה האלף בא וקובל לפני הקב"ה על התרגום שמתרגם על אחד חד והסיר האלף מן תיבת אחד והשיב לה הקב"ה הלא במקום אחר הוסיף את האות האלף היינו אצל שבת מתרגם שבתא ובזה פי' דברי הזוהר הקדוש רזא דשבתא היא שבת דאתאחדה ברזא דאחד היינו שבזה יש התחברות לשבת עם אחד ובמה שהאלף של אחד הוסיף לתיבת שבת ועושה מזה שבתא והבן:

שאל אותו איש אחד מפני מה אתם צריכין לקבל מעות מאנשי שלומכם הלא אתם משפיעים השפע ולמה צריכין אתם ליתן כל השפעה ואח"כ לקבל מאנשי שלומכם הלא יותר טוב לעכב לכם מה שאתם צריכים ואח"כ ליתן להעולם והשיב טוב שאלת וכן היא האמת רק בזמן שבהמ"ק הי' קיים הי' הולך ההשפעה בימין והאה"ע לא הי' יונקים רק מתמצית ההשפעה ומהתמצית ג"כ לא הי' יכולים לינק והצריכו להקריב בעדם ע' פרים ועכשיו בעוה"ר שנחרב ביהמ"ק וההשפעה הולכת משמאל ע"כ מקבלים

ההשפעה קודם האומות העולם. ואח"כ מקבלים רשעי ישראל ואח"כ בינונים ואח"כ חסידים ואח"כ מגיע להצדיקים כי כל מה שנתקרב יותר אל הקדושה נתרחק יותר מלקבל והראי' מירושלים כי יושבי' צריכין לקבל מאנשי חוץ לארץ והבן:

פעם אחת קבל לפניו איש אחד שמתענה ואינו אוכל דבר מן החי ועוד דברים המחלישים ואמר הרב להאיש הנ"ל בזה"ל איך זאג דיר דיא זאלסט ניט פאסטין פין קיין רשעים שמיס איך ניט נאר דער וואס ווייל זיין היוד זאג איך ער זאל עסין אין טרינקין אין דאווינין אין לערנין אין דיא סגופים וואס ער דארף זיך טאן נעם איך אויף מיר וטרם נסיעת האיש הנ"ל הלך להפטר מאתו שוב אמר לו פאר גיזינד איך זאג דיר טאמער וועסטי מיך ניט פאלגען זאג איך דיר דיא זאלסט ניט פאהרען צו מיר טאמער וועסטי יא פארען צי מיר וועל איך הייסין מען זאל דיך ניכט אריין לאזין הרכין א"ע האיש הנ"ל ואמר לו באזנו רבי מיט וואס דען ראטעווועט מען זיך אז עס ווערט שלעכט פתח הרב ואמר בקול אוי שוטה מיט דעם ראטעווועט מען זיך אז סע ווועט דיר ווערין שלעכט זאלסטי אפ לערנין א פרק משניות און א בלעטיל עין יעקב און אויב סעווועט חלילה דיר שלעכט זיין אזוי וויא עס קאן נעביך אבשר ודם שלעכט ווערין זאלסט דיך דער מאנין אין מיר וועט דיר אי"ה גיט ווערין עכ"ת דה"ק:

אמר המעתיק גם זאת מצאתי מחברת בהכתבי הקודש שהעתקו הדברים הקדושים מהה"ק מרוזין זי"ע.

מצאתי כתוב בכתב ישן הנמצא בירושלים תוב"ב שנת א' תת"ק לשטרות נעתק הסיפור וחתום עליו ר' יוחנן בן זכאי:

ר' יוחנן בן זכאי מירושלים קבל מאליהו הנביא אחר חרבן הבית וגילה לו בן כוזיבא אינו משיח. וצוה לכסות הראש בטלית בב"ה בשעת התפלה מראש ועד סוף ואפילו בימים טובים שהם ימי שמחה וסימנא אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי ואין צריך להסיר הטלית מעל ראשו כלל ועיקר והמסיר הטלית לפעמים דהיינו אם אירע שלא במחשבה לא הפסיד ומי שאינו מכסה את ראשו כלל בתוך התפלה נקרא גבעוני מפני שקודם החרבן היו צריכין גבעונים לכסות ראשיהם ופניהם בשעת התפלה ואפילו אם עבר בין עם קדוש היו צריכין לכסות ראשם להראות שהם גבעונים מימות יהושע בן נון וכשנחרב הבית פרקו הגבעונים הסודר מעל ראשם ועשו שלא יכסו ראשיהם ואפי' בשעת התפלה כדי שלא יכירו אותם בגבעונים וכששמעתי זה אני יוחנן בן זכאי מירושלים כן בעת שישבתי במקום דירתי ביבנה קרעתי בגדי ונחיתי בכל גלילות ישראל שיכסו ראשם בטלית בשעת התפלה ומי שאינו מכסה מטעם המנהג אבותיהם בידיהם,

גבעוני. כך מצאתי כתוב בכתבים ישנים וחתום ר' סעדי' גאון ורב פלטי' גאון ושאר גאונים. העתקתי גם אני יוסף שילדאקי:

מכתבי קודש

העתק מכתבים שנמצא בכנפי הה"ק מהר"ש מאוסטרפאלי ז"ל.
אדום וישמעאל יערכו מלחמה יחדיו יהרגו חיילות יחרבו המדינות מחמד שם מלכם ומלכות **אדום לעאפלד ואנשי צרפת יהרגו מלכם מיד יצליחו דרכם כתר תפארתם יגדל מאוד ויעמוד עליהם נוצחם והמה אשכנז שפניא ובני רוסיא ואיש עני נקרא ויתגבר על בני רוסיא ויקבץ גליות מקצוי הארץ ויהי אומר עבדים דרור יקרא איש בן דוד אמן סלה**
במהרה בימינו:
(**אמר המעתיק**) ומדי נשתוממתי בהמראה הנפלא הזה מאין יסודתו בהררי קודש, הראה לי חבר אחד שכל המאמר הנפלא הזה מרומז בפסוק בתורה בפ' בלק הנאמר בשם **אוי מי יחיה משמו אל וצים מיד כתים וענו אשור וענו עבר וגם הוא עדי אבד** והר"ת מן המאמר הלז הן האותיות מן הפסוק הלז והוא דבר הפלא ופלא:
סליק